

Wij tegen zij: de vorming van gepolariseerde debatten op sociale media

Us versus them: the formation of polarized debates on social media

Jorick Kok

Onderzoeksrapport Masterscriptie Communicatie &
Beïnvloeding Thema 31 – Identificatie en polarisatie

Begeleider: prof. dr. L.A.L. Van de Wijngaert

Tweede lezer: prof. dr. W.P.M.S. Spooren

Voorwoord

Voor u ligt de scriptie ‘wij tegen zij: de vorming van gepolariseerde debatten op sociale media’. Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van het afronden van de master Communicatie & Beïnvloeding aan de Radboud Universiteit te Nijmegen. Gedurende de periode van februari 2022 tot en met juli 2022 ben ik bezig geweest met het onderzoek en het schrijven van deze scriptie.

Bij dezen wil ik graag mijn begeleider prof. dr. Lidwien van de Wijngaert danken voor haar begeleiding, hulp en ondersteuning tijdens het onderzoek. Ook een speciaal woord van dank voor de tweede codeur Sylvia Kok voor het coderen van een deel van het corpus. Het uitvoeren van deze tijdrovende taak heeft een grote bijdrage geleverd aan de betrouwbaarheid van het onderzoek. Tot slot bedank ik mijn medestudenten, met wie ik meermaals heb mogen sparren omtrent het onderzoek, en de tweede begeleider prof. dr. Wilbert Spooren voor de tussentijdse feedback en beoordeling van deze scriptie.

Ik ben alle genoemde mensen veel dank verschuldigd, want samen met hen heb ik deze scriptie tot een goed einde weten te brengen.

Ik wens u veel leesplezier toe.

Jorick Kok

Stokkum, augustus 2022

Samenvatting

Dit onderzoek gaat in op hoe gepolariseerde debatten op sociale media vorm krijgen. Hierbij is de relatie tussen tweets en de reacties op deze tweets onderzocht. Aan de hand van een viertal onderzoeksvragen is getracht de volgende hoofdvraag te beantwoorden:

Hoe krijgen gepolariseerde debatten op sociale media vorm en hoe komt de identiteit van gebruikers op sociale media hierin tot uiting?

Hypothese 1 stelde dat argumentatie op basis van voorbeelden en voorspelling het meest gebruikt zou worden in de oorspronkelijke berichten en dat argumentatie op basis van voorbeeld en autoriteit het meest gebruikt werden in de reacties. Vervolgens werd in hypothese 2 gesteld dat negatieve reacties de overhand zouden hebben in debatten. Hypothese 3 stelde dat mensen met een ander standpunt vaker op elkaar zouden reageren dan mensen met hetzelfde standpunt, waarna hypothese 4 tot slot stelde dat mensen met een rechtse politieke voorkeur zowel in de oorspronkelijke berichten als de reacties een negatievere toon aan zouden slaan.

De analyse is uitgevoerd middels een corpusonderzoek, verdeeld over 3 politiek geëngageerde, gepolariseerde casussen. Per casus werden er 30 originele tweets gecodeerd en per tweet 5 reacties. Dit bracht het totale corpus op 90 originele tweets en 450 reacties. Iedere tweet is vervolgens beoordeeld op de variabelen *argumentatie*, *standpunt*, *toon*, *politieke voorkeur*, waarna de relaties tussen de originele berichten en de reacties zijn geanalyseerd. Dit gebeurde zowel over het gehele corpus als per individuele casus.

De resultaten toonden significante [resultaten](#) voor hypothesen 2, [deels significante resultaten](#) voor hypothese 1 en 4 en [geen](#) significante [resultaten](#) voor hypothese 3. Argumentatie bleek vooral bij te dragen aan polarisatie door overmatig gebruik van beledigend taalgebruik, waardoor gegronde en gezonde discussies uit de weg worden gegaan. Het lijkt er daarnaast op dat de negatieve toon van de berichtgeving een polariserend effect heeft, doordat de negativiteit leidt tot het niet openstaan voor anderen, wat weer leidt tot een tweedeling vormen. Ditzelfde fenomeen lijkt zich voor te doen bij de verschillende standpunten in gepolariseerde debatten. In tegenstelling tot de hypothesen zoeken mensen juist bevestiging bij gelijkgestemden in een discussie, waardoor zij zich afkeren van andere meningen en wederom een tweedeling vormen. Tot slot draagt de *politieke voorkeur* van gebruikers bij doordat de anonimiteit op sociale media er [enerzijds](#) voor zorgt dat mensen verder durven te gaan in hun bewoordingen, [ook richting tegenstanders](#). [Anderzijds re](#)

heeft opmaak toegepast: Niet Markeren

ageren mensen met dezelfde politieke voorkeur voornamelijk op elkaar, waardoor er een tweedeling ontstaat in het debat.

1. Introductie

Hoofdstuk 1 vormt de introductie van het onderzoek naar gepolariseerde debatten op sociale media. In dit hoofdstuk wordt de definitie van het begrip polarisatie en de rol die polarisatie speelt in de samenleving uiteengezet. Vervolgens wordt het ontstaan van groepen in gepolariseerde debatten en de rol die sociale media hierin spelen, besproken. Deze introductie vormt de basis voor het theoretisch kader in hoofdstuk 2.

heeft opmaak toegepast: Niet Markeren

1.1 Polariseratie

Polarisatie wordt gedefinieerd als de verscherping van tegenstellingen tussen groepen in de samenleving, die kan resulteren in spanningen tussen deze groepen en toename van segregatie (Van Wonderen et al., 2019). Volgens de onderzoekers is polarisatie in toenemende mate aanwezig in de samenleving, mede door de opkomst van socialemediakanalen, waar mensen anoniem hun gedachtegoed kunnen delen (Delgado & Stefancic, 2014).

Zoals gezegd verscherpt polarisatie tegenstellingen tussen groepen in de samenleving of een debat (Van Wonderen et al., 2019). De groepen in een maatschappelijk gepolariseerd debat ontstaan door verbinding met gelijkgestemden. Personen identificeren zich namelijk met personen die dezelfde mening hebben en vervreemden zich van de personen met een andere mening. In de *Social Identity Theory* (Tajfel et al., 1979) worden de identificatie en vervreemding tussen groepen benoemd als *ingroups* en *outgroups*. De ingroup bestaat uit personen die de voorkeurspositie of mening van een persoon in een debat bevestigen en outgroups bestaan uit personen die deze mening juist niet delen (Määttä et al., 2021). De kenmerken van ingroups en outgroups uit de Social Identity Theory hebben sterke overeenkomsten met polarisatie. In beide gevallen geeft men namelijk de voorkeur aan de eigen standpunten, wil men tegenargumenten ontkrachten en de verschillen tussen de groepen benadrukken. De Social Identity Theory vormt dus een raamwerk voor het analyseren van het ontstaan van ingroups en outgroups en daarmee ook mogelijk polarisatie.

heeft opmaak toegepast: Niet Markeren

heeft opmaak toegepast: Niet Markeren

De Social Identity Theory stelt dat de sociale identiteit van een persoon het deel is van het zelfbeeld van een individu dat wordt bepaald door de groepen waarvan het individu deel uitmaakt. Personen ervaren drie mentale processen tijdens het classificeren van ingroups en outgroups (Tajfel et al., 1979).

Ten eerste vindt *social categorisation* plaats. In dit proces organiseren mensen zichzelf in sociale groepen, om zo de sociale wereld beter te begrijpen (Tajfel et al., 1979). Mensen hebben

over het algemeen namelijk eerder de neiging zichzelf te definiëren op basis van sociale categorieën dan op basis van persoonlijke en individuele kenmerken. Dit mentale proces leidt vaak tot het benadrukken van de overeenkomsten tussen mensen in dezelfde groep (Tajfel et al., 1979).

Vervolgens vindt het proces van *social identification* plaats, waarbij personen zich gaan gedragen zoals zij vinden dat leden van die specifieke groep zich dienen te gedragen (Tajfel et al., 1979). Volgens de auteurs raken personen door dit proces emotioneel betrokken bij hun groepslidmaatschap, waardoor het lidmaatschap kan leiden tot extremere uitingen van het groepsgedrag.

Tot slot vindt *social comparison* plaats. Hierbij gaan mensen hun eigen groep met andere groepen vergelijken (Tajfel et al., 1979). Dit gebeurt vaak in termen van prestige en (sociale) status (Islam, 2014). Hier zijn doorgaans duidelijk ingroups en outgroups te zien. De ingroup wordt met een hogere status beoordeeld dan de outgroup, om de eigenwaarde van de ingroup goed te houden (Islam, 2014). Hierbij hebben leden van de ingroup de neiging om verschillen tussen de twee groepen te maximaliseren en de perceptie tussen groepsleden onderling te minimaliseren (Islam, 2014). Dit zijn volgens Van Wonderen en collega's (2019) typische kenmerken van polariserend gedrag.

1.2 Een podium voor polarisatie

Maatschappelijke en politieke debatten zijn het afgelopen decennium, naast in traditionele media, ook gevoerd via sociale media (Harder et al., 2018). De gemakkelijke toegang tot internet en het grote aantal geregistreerde gebruikers maken deze vormen van media een van de gemakkelijkste en effectiefste manieren voor informatieverspreiding (González-Padilla & Tortolero-Blanco, 2020). Sociale media zijn daarom in de afgelopen decennia uitgegroeid tot een van de grootste nieuwsbronnen voor burgers (Wieringa et al., 2017). Zo'n 42% van de wereldbevolking logt dagelijks in op een sociaal medium (Van Bavel et al., 2021).

De gebruikstoename van sociale media baart Delgado en Stefancic (2014) zorgen. Zij stellen dat internet is uitgegroeid tot een plek waar racisme kan opbloeien. De online omgeving, waar men anoniem kan handelen, zorgt dat sociale media een potentieel broeinest zijn voor het ontstaan en versterken van polarisatie. De anonimiteit op sociale media lijkt in verband te staan met het steeds heftiger voeren van discussies in gepolariseerde debatten.

heeft opmaak toegepast: Niet Markeren

heeft opmaak toegepast: Niet Markeren

1.3 Rol van sociale media in polarisatie

Naast het feit dat sociale media een podium bieden aan gebruikers om hun gedachtegoed te uiten, spelen sociale media nog een rol bij de instandhouding van polarisatie, middels het ontwerp van hun platforms. Sociale media zijn namelijk interactief, waarbij gebruikers in staat zijn om continu nieuwe content te plaatsen (Wieringa et al., 2017). Sociale mediaplatforms trachten met die interactiviteit hun gebruikers namelijk zoveel mogelijk tijd op het platform door te laten brengen

Zo verdiende Facebook in het eerste kwartaal van 2021 9,27 dollar per gebruiker, wat een stijging van 33,4% is ten opzichte van het vorige jaar (Facebook, 2021). Waar gebruikers graag specifieke informatie zien, wil het medium de gebruikers zo lang mogelijk op het platform houden, om meer advertentieomzet te genereren (Williams, 2018).

Om gebruikers te blijven binden, moet de aandacht van gebruikers vastgehouden worden. De belangrijkste manier waarop dit gebeurt is middels algoritmes (Van Bavel et al., 2021; Webster, 2010). Algoritmes op een platform analyseren online gedrag van de consument en aan de hand van die analyse wordt informatie nogmaals getoond, in de hoop dat gebruikers deze informatie wederom bekijken (Webster, 2010). Het gebruik deze algoritmes is vanuit moreel oogpunt twijfelachtig, omdat mensen zelf ook al de neiging hebben te zoeken naar informatie die hun eigen overtuigingen bevestigt én zich afkeert van andere argumenten (Van Bavel et al., 2021). Sociale mediaplatforms doen hier dus nog een schepje bovenop.

Een veelvoorkomend gevolg van het gebruik van algoritmes is het ontstaan van online *filter bubbles*. Dit zijn groepen gebruikers op sociale media die slechts een bepaald gedeelte van de beschikbare informatie te zien krijgen (Flaxman et al., 2016). Het heeft volgens de onderzoekers het gevolg dat gebruikers, vanwege de technologie, enkel informatie zien die hun eigen mening bevestigt. Hierdoor komen gebruikers moeilijker in contact met mensen met andere meningen. Dit is zorgwekkend, omdat polarisatie juist aangewakkerd wordt door herhaalde blootstelling aan eenzijdige boodschappen (Barisione & Michailidou, 2017; Cardinal et al., 2019). Filter bubbles faciliteren die eenzijdige informatiestroom op deze manier.

Met het oog op de Social Identity Theory hebben filter bubbles op sociale media overeenkomsten met de ingroups en outgroups die Tajfel en collega's (1979) beschrijven. Door

heeft opmaak toegepast: Niet Markeren

heeft opmaak toegepast: Niet Markeren

gebruikers selectieve informatie te tonen en nagenoeg af te sluiten van tegeninformatie, worden gebruikers door het platform een bepaalde kant op gestuurd. Socialemediakanalen lijken door de vorming van hun platforms en berichtgeving met de inzet van algoritmes, dus bij te dragen aan creëren van groepen, met als gevolg polarisering van maatschappelijke debatten.

De doelstelling van het onderzoek is om inzicht te krijgen in de manier waarop gepolariseerde debatten op sociale media vorm krijgen. Polarisation zorgt namelijk voor een toenemende tweedeling in de maatschappij, zoals onder anderen Delgado en Stefancic (2014) al stelden. Door online conversaties in maatschappelijke debatten te analyseren, wordt aan de hand van de verschillende fasen van de Social Identity Theory (Tajfel et al., 1979) vastgesteld wanneer en op welke manier de tweedeling in het debat ontstaat. De uitkomsten vormen nieuwe inzichten ten behoeve van het tegengaan van de steeds extremere conversaties in gepolariseerde debatten op sociale media. Deze doelstelling leidt tot de volgende hoofdvraag:

heeft opmaak toegepast: Niet Markeren

Hoe krijgen gepolariseerde debatten op sociale media vorm en hoe komt de identiteit van gebruikers op sociale media hierin tot uiting?

2. Theoretisch kader

2.1 Inhoud van gepolariseerde debatten op sociale media

De online conversaties op sociale media worden geanalyseerd aan de hand van de volgende variabelen: argumentatie, toon van de berichtgeving, standpunt en de politieke voorkeur van de berichtschrijver. Voor elke variabele werd een hypothese opgesteld.

Argumentatie

In een debat proberen mensen elkaar continu te overtuigen van hun eigen gelijk, wat veelal gebeurt middels argumenten die het standpunt van de voorstander bevestigen of het standpunt van de tegenstander ontkrachten. Volgens Schellens en De Jong (2004) wordt argumentatie gepresenteerd als feitelijke informatie, waarbij vaak de taak om argumentatieve verbanden te leggen aan de lezer wordt overgelaten. Hoe groot de betrokkenheid en standvastigheid ook zijn, argumenten geven altijd de mogelijkheid om mensen van gedachten te doen veranderen, bijvoorbeeld in gepolariseerde debatten (Hoeken et al., 2012).

heeft opmaak toegepast: Niet Markeren

Het is interessant om de rol van argumentatie in discussies te onderzoeken, aangezien in gepolariseerde debatten het doel lijkt om de verschillen met de tegenstander zo groot mogelijk

te maken, waarbij argumentatie om elkaar te overtuigen van het eigen standpunt [een grote rol kan](#) spelen (Van Wonderen et al., 2019).

OV1 In hoeverre gebruiken mensen argumentatie in het oorspronkelijke bericht en in de reactie op dat bericht?

Deze onderzoeksvraag leidt tot de volgende hypothesen.

H1a Argumentatie op basis van voorbeelden en voorspelling worden het meest gebruikt in de oorspronkelijke tweets .

H1b Argumentatie op basis van voorbeelden en autoriteit worden het meest gebruikt in de reacties.

De voorspelling over de toekomst zal vaak het startpunt zijn van [discussie in gepolariseerde debatten. Dit komt doordat wat in de toekomst gaat gebeuren, met name in gepolariseerde debatten belangrijk door de vaak hoge betrokkenheid van mensen, doorgaans door iedereen anders wordt beleefd \(Schellens & Verhoeven, 1994\). Iemand met een bepaalde standpunt heeft een beeld van hoe de toekomst eruit ziet en deelt dit beeld op sociale media. Vervolgens reageren andere gebruikers op dit bericht met ook weer verschillende vormen van argumentatiegebruik, bijvoorbeeld hun eigen toekomstbeeld.](#)

Volgens Schellens en Verhoeven (1994) zijn mensen daarnaast geneigd om hun mening en de bijbehorende argumenten te baseren op hun eigen ervaringen, bijvoorbeeld door wat ze meegemaakt, gehoord of gelezen hebben. Deze ervaringen kunnen zij gebruiken als voorbeelden of autoriteit in de argumentatie.

Toon van berichtgeving

Naast tekstuele inhoud van berichtgeving op sociale media, heeft ook de manier waarop gespreksdeelnemers interageren invloed op de ontvangst en beoordeling van het bericht door de lezer. De interactie op sociale media ten opzichte van sociale, fysieke interactie gaat enerzijds [veel meer gestructureerd](#), maar is anderzijds ook veel moeilijker te coördineren (Meredith, 2019). [Op sociale media typt men een bericht, waarna deze wordt verzonden. Men kan als het ware dus niet door elkaar heen praten, zoals bij fysieke interactie wel kan.](#) Vanuit deze gedachten vonden talloze conversatieanalyses van socialemediainteracties plaats. Deze toonden aan dat bij maatschappelijke gebeurtenissen het negatieve sentiment in steeds heftigere mate de boventoon voert in de reacties (Kliger-Vilenchik et al., 2020; Sanders

et al., 2021). Gezien de boventoon van het negatieve sentiment, ontstaat de vraag in hoeverre dit te relateren is aan de toon van de oorspronkelijke tweet.

OV2 Wat is de relatie tussen de toon van het oorspronkelijke bericht en de toon van de reactie op dat bericht?

Deze onderzoeksvraag leidt tot de volgende hypothesen.

H2a Er zijn meer negatieve dan positieve of neutrale reacties. Oftewel, reacties in gepolariseerde debatten zijn doorgaans negatief.

H2b Er is geen verband tussen de toon van het oorspronkelijke bericht en de toon van de reacties. Dat betekent dat de statistische toetsing tussen deze variabelen geen significante resultaten oplevert, maar dat deze resultaten slechts gebaseerd zijn op toeval. De toon in de reacties is dus niet afhankelijk van de toon van het originele bericht, aangezien de verwachting is dat de negativiteit altijd overheerst, zoals hypothese 2a stelt. Om de invloed van de toon van het oorspronkelijke bericht op deze negativiteit uit te sluiten, wordt deze hypothese ook getoetst.

heeft opmaak toegepast: Niet Markeren

De negatieve reacties op positieve tweets zullen voornamelijk bedoeld zijn om tegenstellingen te maximaliseren, terwijl het bij de reacties op negatieve tweets zal gaan om het bijstaan van de schrijver van de oorspronkelijke tweet.

Standpunt

Van Bavel et al. (2021) stellen dat berichten over outgroups vaker worden gedeeld dan berichten over ingroups, omdat deze meer aandacht trekken door opvallende meningen in het bericht, die vaak niet worden geaccepteerd door de ingroup. Dit kan een effectieve strategie zijn voor de snelle verspreiding van berichten (Van Bavel et al., 2021). Deze polarisatiestrategie kenmerkt zich volgens de onderzoekers door de binaire opstelling van gespreksdeelnemers. Ze zijn positief over hun eigen groep en negatief over de outgroup. Voorstanders in een discussie die ze lijken te winnen, lijken zich vooral te richten op zichzelf, terwijl zij bij neiging van het verliezen van de discussie zich voornamelijk richten op de tegenstander (Soares et al., 2019). Andersom is dit ook het geval. Volgens de onderzoeken lijkt het er dus op dat reageren op outgroups leidt tot polarisatie in discussies. Dit leidt vervolgens tot de vraag of in Nederlandse gepolariseerde debatten patronen zijn te vinden in de standpunten van deelnemers aan de conversatie.

OV3 Wat is de relatie tussen het standpunt in het oorspronkelijke bericht en het standpunt in de reactie op dat bericht?

Deze onderzoeksvraag leidt tot de volgende hypothesen. [De perspectieven van voor- en tegenstanders worden in paragraaf 3.2 besproken.](#)

H3a Het standpunt van voorstanders in een discussie wordt vaker beantwoord door tegenstanders dan door mensen met hetzelfde standpunt.

H3b Het standpunt van tegenstanders in een discussie wordt vaker beantwoord door voorstanders dan door mensen met hetzelfde standpunt.

In een gepolariseerd debat zijn mensen namelijk geneigd de verschillen tussen de groepen zo extreem mogelijk te maken, wat ertoe leidt dat mensen elkaars berichten gaan markeren als onwaar (Van Wonderen et al., 2019).

Politieke voorkeur

Eerder werd gesteld dat in polarisatie doorgaans sprake is van twee groepen die met ieder hun eigen standpunten de tegenstelling ten opzichte van elkaar verscherpen (Van Wonderen et al., 2019). In maatschappelijk gepolariseerde debatten spelen politieke voorkeuren vaak een grote rol in het innemen van die standpunten. De politieke voorkeuren, vaak al vroeg in het leven ontwikkeld, geven namelijk vaak sturing aan de wijze waarop personen de maatschappij zien (Rekker, 2018). Volgens Rooduijn et al. (2017) zijn rechtse stemmers bijvoorbeeld vaker ontevreden over het beleid in Nederland, aangezien zij voornamelijk gefocust zijn op externe gevaren voor de maatschappij, die er continu lijken te zijn. Dit in tegenstelling tot linkse stemmers, die voornamelijk gefocust zijn op economische, interne factoren. De politieke overtuigingen van individuen lijken dus mede te bepalen welke standpunten mensen innemen in een maatschappelijk debat.

OV4 Wat is de relatie tussen de politieke voorkeur van zowel de oorspronkelijke berichtschrijver als de reageerder en de toon van de berichtgeving?

Deze onderzoeksvraag leidt tot de volgende hypothesen.

H4a In oorspronkelijke berichten slaan mensen met een rechtse politieke voorkeur vaker een negatieve toon aan dan mensen met een linkse politieke voorkeur.

H4b In reacties slaan mensen met een rechtse politieke voorkeur vaker een negatieve toon aan dan mensen met een linkse politieke voorkeur.

Mensen met een rechtste politieke voorkeur zijn namelijk [doorgaans](#) het meest ontevreden in maatschappelijke debatten, waardoor zij zich negatiever zullen uitlaten in hun berichtgeving (Rooduijn et al., 2017). Dit geldt zowel voor het oorspronkelijke bericht als de reactie.

2.2 Wetenschappelijke relevantie

Eerdere onderzoeken naar de werking van berichten op socialemediakanalen focusten voornamelijk op berichtgeving in de Verenigde Staten. Onder andere Lipizzi en collega's (2016) en Sanders en collega's (2021) onderzochten de berichtuitstroom op Twitter, maar dit betrof enkel Amerikaanse tweets. Beide onderzoeken concludeerden dat er patronen te signaleren waren in conversaties omtrent debatten en gebeurtenissen. Het is interessant om te onderzoeken of er ook patronen te vinden in zijn in Nederlandse twitterconversaties.

Daarnaast lag bij eerdere onderzoeken naar twitterconversaties vaak de focus op een enkele gebeurtenis of onderwerp. Door in dit onderzoek meerdere polariserende casussen te onderzoeken en deze met elkaar te vergelijken, kunnen patronen en de verschuiving van ingroups en outgroups in conversaties blootgelegd worden.

Tot slot zijn eerdere onderzoeken veelal gericht op intenties van het gedrag in plaats van op het daadwerkelijke gedrag. Zo zijn onderzoeken vaak opgesteld aan de hand van theorieën waarmee een analyse en prognose wordt gemaakt over de gedragsintenties van proefpersonen. Door in dit onderzoek tweets te onderzoeken die al verstuurd zijn, ligt de focus op het daadwerkelijke gedrag van sociale mediagebruikers.

3. Methode

3.1 Onderzoekontwerp

Om de hypothesen te toetsen, is een corpusanalyse uitgevoerd. De corpusanalyse onderzocht berichten en karakteristieken van deelnemers aan gepolariseerde debatten, door tweets te coderen en hun bio op Twitter te analyseren. Voor drie gepolariseerde, maatschappelijke, Nederlandse casussen is een gerandomiseerde steekproef genomen van tweets over het betreffende onderwerp.

Door een analyse naar de bio van de gebruiker uit te voeren is getracht zijn of haar politieke voorkeur te achterhalen, zodat relaties met argumentatievormen en de berichttoon inzichtelijk werden.

3.2 Samenstelling corpus

Casussen

Voor het samenstellen van het corpus zijn zoals gezegd drie gepolariseerde, Nederlandse casussen onderzocht, namelijk het debat omtrent de rol van Vera Bergkamp als Kamervoorzitter, de invoering en het gebruik van het coronatoegangsbewijs en de compensatie van studenten naar aanleiding van de herinvoering van de basisbeurs.

De casussen zijn vanuit politiek oogpunt gekozen, omdat hier de politieke voorkeuren van gebruikers wellicht helderder werden. Daarbij is het Nederlandse parlement bij uitstek een plek waar extreme tegenstellingen met betrekking tot het maatschappelijk debat zichtbaar worden. Lunshof (2003) stelde [bijna twintig jaar geleden al](#) dat er sprake [was](#) van nieuwe politiek van polarisatie, waarbij de kalme jaren van het poldermodel tijdens Paars zijn vervangen door een ongekende turbulente periode van polarisatie. Ook Aarts en collega's (2007) stelden dat er de afgelopen decennia een verandering heeft plaatsgevonden, waarbij het streven van partijen naar eensgezindheid over het voeren van beleid is verruild voor een politiek van polarisatie, die gekenmerkt worden door extremen en tegenstellingen. [Delgado en Stefancic \(2014\) stellen dat de opkomst van sociale media deze omslag naar polarisatie heeft bevorderd.](#)

Casus 1: Rol Kamervoorzitter Vera Bergkamp

Voorstanders: Bergkamp doet haar werk goed

Tegenstanders: Bergkamp doet haar werk niet goed

De rol van Kamervoorzitter Vera Bergkamp in debatten in het parlement is de afgelopen maanden vaak voer voor discussie geweest. Een deel van de Tweede Kamer vond dat zij haar

rol als voorzitter niet goed uitvoerde, omdat zij het gebruik van haatdragend taalgebruik in debatten te weinig tegenging. Enerzijds was de mening dat het aan banden leggen van dit soort taalgebruik nodig was om de orde te handhaven in de Tweede Kamer, anderzijds was het punt dat dit ten koste gaat van de vrijheid van meningsuiting, waar veel waarde aan wordt gehecht door Kamerleden. De rol van de Kamervoorzitter, zij was verantwoordelijk voor de orde tijdens debatten in het parlement, werd hierbij ter discussie gesteld. Zij zou er namelijk niet alles aan doen om debatten gestructureerd en ordelijk te laten verlopen.

Omtrent dit debat zijn twitterberichten gecodeerd waarin de term ‘Vera Bergkamp’ of ‘(Tweede) Kamervoorzitter’ gebruikt wordt. Volgens het computerprogramma Coosto bedroeg in de periode van 7 april 2021, de dag dat Bergkamp aantrad als Tweede Kamervoorzitter, tot en met 30 april 2022 het aantal berichten waarin deze termen voorkwamen 11.492 tweets. Dit was exclusief de reacties op tweets.

Casus 2: Invoering en gebruik coronatoegangsbewijs

Voorstanders: pro gebruik

Tegenstanders: tegen gebruik toegangsbewijs

Een van de grootste gepolariseerde discussies van de afgelopen twee jaar was het debat over het wel of niet invoeren van het coronatoegangsbewijs. Het bewijs zou gebruikt worden voor toegang tot openbare ruimtes en evenementen, zoals horeca en sportwedstrijden. Zowel in het parlement als op sociale media is dit onderwerp veelvuldig besproken, wat leidde tot grote verdeeldheid in zowel de Tweede Kamer als de samenleving.

Omtrent dit debat zijn twitterberichten gecodeerd waarin de termen ‘coronatoegangsbewijs’ of ‘QR-code’ samen zijn gebruikt met termen als ‘Tweede Kamer’, ‘kabinet’, et cetera. Volgens het computerprogramma Coosto bedroeg in de periode van 25 mei 2021, de datum dat het kabinet besliste tot inzet van het coronatoegangsbewijs, tot en met 15 februari 2022, de dag dat het bewijs werd afgeschaft, het aantal berichten waarin deze termen voorkwamen 90.357 tweets. Dit was exclusief de reacties op tweets.

Casus 3: Compensatie leenstelsel

Voorstanders: volledige compensatie van studenten

Tegenstanders: huidige of geen compensatie van studenten

Met intrede van het nieuwe kabinet is de discussie over het herinvoeren van een basisbeurs voor studenten weer opgeblaaid. Het kabinet heeft toegezegd dat de basisbeurs voor studenten

terugkomt, maar kon ondanks dat toch rekenen op veel kritiek. De discussie ging namelijk over de compensatie voor de zogenoemde ‘pechgeneratie’, oftewel de studenten die de afgelopen acht jaar met het leenstelsel hebben gestudeerd. In dit debat heerste zowel in de maatschappij als in de Tweede Kamer verdeeldheid. Enerzijds werd gepleit voor een volledige terugbetaling van studenten, terwijl anderzijds gesteld werd dat een deel van de compensatie voldoende was.

Omtrent dit debat zijn twitterberichten gecodeerd waarin de termen ‘leenstelsel’ of ‘studiebeurs’ in combinatie met de term ‘compensatie’ zijn gebruikt. Volgens het computerprogramma Coosto bedroeg in de periode van 30 april 2021 tot en met 30 april 2022 het aantal berichten waarin deze termen voorkwamen 2.745 tweets. Dit is exclusief de reacties.

3.3 Afbakening en betrouwbaarheid

Voor iedere casus zijn op Twitter 30 willekeurige tweets gekozen met minimaal 10 reacties. Uit de reacties zijn random 5 tweets gecodeerd. Met de reden dat het om Nederlandse casussen gaat, zijn enkel Nederlandse tweets gecodeerd. Indien in de reacties een niet-Nederlandstalige reactie voorkwam, werd deze niet gecodeerd. Middels het aanleggen van dit corpus is getracht een zo goed mogelijke balans te vinden tussen het aantal oorspronkelijke tweets en de daaropvolgende reacties.

Er is getracht nepaccounts uit het corpus te verwijderen. Middels de online tool Botometer kunnen deze gedetecteerd worden. Volgens Wojcik et al. (2018) onderzoekt Botometer accounts op basis van onder andere berichtinhoud, geautomatiseerd gedrag en netwerk van volgers. In eerder onderzoek naar online nepnieuws werd een account bij een score van 0,43, op een schaal van 0 tot 1, gezien als een nepaccount. Volgens Botometer zelf werkt een drempel van 0,50 bij oudere accounts, maar wordt de drempel van 0,43 geadviseerd, omdat deze ook nieuwere nepaccounts beter detecteert. Alvorens een tweet werd opgenomen in het corpus, werd het account getoetst door Botometer. Indien een account niet aan de drempel voldeed, werd deze niet toegevoegd aan het corpus en werd in de populatie verder gezocht naar een account dat wel aan de voorwaarde voldeed.

Met de reden [dat Botometer niet volledig waterdicht is voor Nederlandse accounts en](#)

Tot slot zijn berichten van nieuwsaccounts niet gecodeerd. Hun rol is namelijk het informeren van lezers en daarbij mocht ervan uit worden gegaan dat zij geen stelling innamen in maatschappelijk debatten.

Het betrouwbaarheidsinterval gaf de waarschijnlijkheid aan dat de steekproef de houding van de populatie nauwkeurig vertegenwoordigde. De standaardnorm hiervoor is doorgaans 95% (Neuendorf, 2017). Om de daarbij doorgaans gebruikte 5% foutmarge toe te kunnen passen, is uit de populatie van ruim 104.000 tweets over de 3 casussen een steekproef genomen van 385 tweets, die aan de bovenstaande voorwaarden voldeden (Neuendorf, 2017).

3.4 Operationalisering en codering

De tweets uit de genomen steekproef werden beoordeeld op vier variabelen, namelijk de argumentatie in de tweet, de toon van de tweet, het standpunt van de tweet en de politieke voorkeur van de gebruiker, indien deze te achterhalen is.

In het theoretisch kader is een aantal vormen van argumentatie in teksten besproken (Schellens & Verhoeven, 1994). In het geworven corpus van dit onderzoek is getracht elke tweet aan een van deze argumentatietypen te koppelen. Op deze manier werd inzicht verkregen in relaties tussen argumentatiegebruik, groepen in het debat en hun standpunten.

In eerste instantie werden drie soorten argumenten gecodeerd, namelijk argumentatie op basis van voorbeelden, op basis van autoriteit en op basis van voorspelling. De verwachting was namelijk dat deze argumenttypen, op basis van de theorie en hypothesen, het meest gebruikt werden in gepolariseerde conversaties. In bijlage 1 is een uitgebreide uiteenzetting van de drie argumenttypen inclusief evaluatievragen toegevoegd.

Gedurende het coderingsproces bleek dat in de online debatten veel gebruik gemaakt werd van andere argumentatievormen, namelijk *belediging* en *speculatie*. Hoewel deze vormen niet door Schellens en Verhoeven (1994) zijn besproken, was het, gezien gebruikshoeveelheid van deze argumentatietypen, toch interessant om te coderen. Bij de categorie *belediging* werd voornamelijk ‘op de man’ gespeeld. Hierbij kreeg een persoon of een groep de schuld van een situatie die is ontstaan of werden mensen simpelweg uitgescholden. De categorie ‘speculatie’ was vergelijkbaar met de argumentatie op basis van voorspelling. Echter, waar bij de argumentatie op basis van voorspelling het toekomstbeeld ergens op gebaseerd was (B is doorgaans het gevolg van A. A komt voor, dus zal B plaatsvinden), was bij *speculatie* het toekomstbeeld nergens op gebaseerd (B zal plaatsvinden, terwijl er geen A is). Het gaat hierbij dus puur om speculatie over wat er in de toekomst kan gebeuren. Dit betreft niet per se een stelling. Een stelling kan ook een bericht zijn als: “Alle studenten moeten gecompenseerd worden” en gaat dus niet over de toekomst.

Door de twee categorieën toe te voegen, [zou voorkomen worden](#) dat een groot aantal tweets als 'niet van toepassing' zou worden aangemerkt. [Echter, na de codering bleek nog steeds een aanzienlijk deel van de berichten tot de categorie 'niet van toepassing' te behoren. Er is gekozen om het onderzoek tot de 6 genoemde argumentatietypen te beperken om een versplintering van de argumentatietypen tegen te gaan. De categorie 'niet van toepassing' bevatte namelijk nog steeds een breed scala aan overige argumentatietypen. Belediging en speculatie sprongen er in eerste instantie uit en zijn toegevoegd.](#)

Zoals eerder besproken, kunnen ingroups en outgroups binnen een discussie verschillen. Dit zorgde ervoor dat de rol van de berichtschrijver afhankelijk was van het perspectief [van waaruit](#) een debat werd bekeken, namelijk als voorstanders, tegenstanders of neutraal. Het standpunt werd gecodeerd om relaties te kunnen leggen met andere variabelen. Wanneer de inhoud van de tweet dus signalen bevatte die vóór het discussiepunt zijn, werd deze gecodeerd als voorstander.

Per geanalyseerde tweet werd ook de toon van het bericht beoordeeld. De toon van een bericht kon positief, negatief of neutraal zijn. Hierbij ging het om de emotie die de schrijver in het [de bewoordingen van het bericht](#) legde.

[Het volgende bericht is een voorbeeld van bericht met een positieve toon, maar waarbij het standpunt van een tegenstander is: "Zo leuk om te zien: Heel veel ondernemers hebben de QR-code inmiddels dood verklaard en negeren alle regels. Terwijl het kabinet nog bezig is een zogenaamde crisis te managen, heeft de rest van Nederland die crisis allang achter zich gelaten." De schrijver hanteert een positieve toon, puur kijkend naar de bewoording, maar is tegen het gebruik van het coronatoegangsbewijs.](#)

[Andersom is de werking hetzelfde.](#) Een schrijver kon [ook](#) een voorstander zijn in een discussie, maar toch een negatieve toon aanslaan in zijn tweet. [Dit is te zien in het volgende voorbeeld: "Zo'n getut. Bij elk café/restaurant ff je mobiel laten zien. Kost nog geen minuut. Wat een heisa om niks. Jongens toch!" De berichtschrijver is negatief in zijn bewoording, maar is in de discussie voorstander van het toepassen van het coronatoegangsbewijs.](#)

Tot slot is getracht de politieke voorkeur van de berichtschrijver te achterhalen. De politieke voorkeur van gebruikers is beoordeeld als links, midden of rechts en werd middels de bio van gebruikers achterhaald. Dit kon zowel door gebruik van tekst als emoji's in de bio. [Zo toonde een aantal gebruikers simpelweg in hun bio dat lid waren van een bepaalde politieke partij. Veel mensen toonden ook berichten dat zij met een 'linkse of rechtse blik' naar de maatschappij](#)

[keken. Regelmatig gingen deze bewoordingen gepaard met emoji's. Zo gaven mensen met de emoji van een Romeinse tempel aan een aanhanger te zijn van Forum voor Democratie en toonden mensen met een roos aan dat zij zich konden definiëren met de Partij van de Arbeid.](#)

Het afgelopen decennium is het gebruik van emoji's in sociale mediaberichten namelijk een gangbare vorm van communicatie geworden (McShane et al., 2021). De grootste reden voor het gebruik van emoji's op Twitter is het dienen als een multimodale affectieve marker, wat betekent dat de emoji een extra lading geeft aan de tekst van het bericht (Kariryaa et al., 2020). In politieke communicatie worden emoji's bijvoorbeeld vaak gebruikt in overeenstemming met de politieke ideologie (Kariryaa et al., 2020). In Nederland gebruiken aanhangers van Forum voor Democratie regelmatig een emoji van een Romeinse tempel in hun bio, wat het logo van hun partij vertegenwoordigt. Uit emoji's konden dus ook politieke voorkeuren duidelijk worden.

Beoordeling van tweets aan de hand van de bovenstaande variabelen legde de basis voor de statistische analyse en het beproeven van de hypothesen. Het volledige codeboek is bijgevoegd in bijlage 2.

3.5 Statistische toetsing

De toetsing van de relaties tussen de variabelen is gedaan met behulp van het programma SPSS. Om te beginnen is de intercodeursbetrouwbaarheid gemeten middels de berekening van de Cohen's kappa. Deze toets geeft de mate van overeenkomst in codering aan tussen de eerste en tweede codeur. Het proces om tot een acceptabele Cohen's kappa te komen is beschreven in paragraaf 4.1.

Nadat de Cohen's kappa acceptabel was bevonden, zijn de beschrijvende statistieken van het corpus berekend. Dit is gedaan om een eerste indruk te krijgen van de verhoudingen tussen de schalen binnen de verschillende variabelen.

De toetsing van de hypothesen vond plaats middels *one sample t-tests* en Chi-kwadraattoetsen. De *one sample t-test* toont in hoeverre resultaten verschillen van de verwachting op basis van toeval, wanneer alle berichten gelijk werden verdeeld over de levels in de desbetreffende variabele (CIW, 2022). Deze verwachting betrof de grenswaarde die werd gebruikt in SPSS en werd berekend door 100% te delen door het aantal levels in de variabele. Deze toets werd toegepast bij de variabelen *argumentatie* en *toon*, waarbij geen verbanden met andere variabelen werden gemeten, maar het gebruik van verschillende levels binnen de variabelen werd geanalyseerd. Hierbij werd beoordeeld hoe vaak verschillende argumentatietypen en toon van berichtgeving werden gebruikt. De Chi-kwadraattoets geeft aan in hoeverre er samenhang is tussen twee nominale variabelen (CIW, 2022). Deze toets werd gebruikt bij het vinden van verbanden tussen meerdere variabelen. Aan de hand van beide toetsen is beoordeeld in hoeverre de hypothesen aangenomen of verworpen konden worden.

In een aantal gevallen werden de assumpties van de Chi-kwadraattoets geschonden. Sommige tabellen bevatten namelijk een lagere waarde dan de Chi-kwadraattoets stelt. Volgens de assumpties mag niet minder van 20% van de gevulde cellen een waarde hebben van 5 of lager. Dit was een aantal keer wel het geval. Per geval is de *Fisher's exact test* uitgevoerd. Deze toets diende ter bevestiging dat de resultaten als rechtsgeldig geïnterpreteerd mochten worden, ondanks dat de assumpties geschonden waren.

Belangrijk om te vermelden is dat in het opgestelde corpus een levelprobleem bestaat. In dit corpus waren twee levelproblemen relevant.

heeft opmaak toegepast: Lettertype: Cursief

heeft opmaak toegepast: Lettertype: Cursief

heeft opmaak toegepast: Lettertype: Cursief

heeft opmaak toegepast: Lettertype: Cursief

heeft opmaak toegepast: Lettertype: Cursief

Het eerste levelprobleem ontstond doordat het gehele corpus bestaat uit data van drie verschillende casussen. Wanneer een bepaalde variabele wordt gemeten over het hele corpus, kan het voorkomen dat de ene casus van grotere invloed is op de resultaten dan de andere casus. Om dit probleem te voorkomen, is de analyse uitgevoerd over zowel het gehele corpus als elke casus apart.

Het tweede levelprobleem deed zich voor op het niveau van de individuele berichten, tussen de originele berichten en de reacties daarop. Wanneer iemand namelijk een reactie plaatste, zou die reactie afhankelijk zijn van de inhoud van het oorspronkelijke bericht. In het corpus is per oorspronkelijk bericht een vijftal reacties gecodeerd. Dat betekent dat het oorspronkelijke bericht dus van invloed was op vijf reacties. Oftewel, de invloed van het oorspronkelijke bericht werd vervijfvoudigd. Dit probleem was vooraf bekend en om de analyse goed te laten verlopen, kon hier ook niets aan gedaan worden. Het is goed om te vermelden dat om de genoemde levelproblemen de resultaten met voorzichtigheid moeten worden geïnterpreteerd.

4. Resultaten

Hoofdstuk 4 bespreekt de resultaten van de gedane analyse over het corpus. Paragraaf 4.1 gaat in op de betrouwbaarheid van de codering, waarna paragraaf 4.2 de beschrijvende statistieken van de codering behandelt. Tot slot komen in paragraaf 4.3 uitgebreid de resultaten van de hypothesetoetsing aan bod.

4.1 Intercodeursbetrouwbaarheid

Naast de codering van het volledige corpus door de eerste codeur, is 20% van het corpus gecodeerd door een tweede codeur. Dit is gedaan ter optimalisatie van de betrouwbaarheid van het onderzoek. Het percentage gecodeerde berichten door de tweede codeur is gelijkmatig verdeeld over de 3 casussen, maar binnen de casussen random verdeeld. Het betrof dus zowel codering van originele berichten als reacties.

De tweede codeur heeft de berichten gecodeerd met dezelfde labels als de eerste codeur en beoordeelde de berichten op de variabelen *standpunt*, *toon* en *argumentatie*. Dit is gedaan omdat ieder bericht in het corpus deze variabelen bevatte. Bij *politieke voorkeur* en *emoji's* was dit niet het geval. Niet iedere gebruiker gaf namelijk zijn of haar politieke voorkeur aan of maakte gebruik van emoji's. In bijlage 3 is de instructie voor de tweede codeur bijgevoegd.

Om de betrouwbaarheid van de coderingen en de mate van overeenkomst tussen de twee codeurs te beoordelen, is een berekening van de Cohen's kappa gedaan (CIW, 2022). De Cohen's kappa toont aan in welke mate de coderingen van de codeurs overeenkwamen. Hierbij kan een score tussen 0.80 en 1 volgens Cohen als een bijna perfecte overeenkomst tussen de codeurs worden gezien (CIW, 2022).

Na de eerste coderingsronde bleek de Cohen's kappa voor alle drie de variabelen niet toereikend. De variabele *standpunt* behaalde nog een relatief acceptabele score van .768, maar de variabelen *toon* (.486) en *argumentatie* (.551) scoorden onder de maat. Naar aanleiding van de uitkomsten is de instructie aangepast en [hebben beide codeurs de](#) berichten nogmaals gecodeerd. Dit leverde voor alle variabelen bijna perfecte overeenkomsten op, welke te zien zijn in tabel 1.

De lage score bij de variabele *argumentatie* in de eerste coderingsronde lijkt [ook](#) te verklaren door de toevoeging van de argumentatietypen *belediging* en *speculatie* op een later moment in het coderingsproces, zoals beschreven in de operationalisering (paragraaf 3.4). De tweede codeur had in eerste instantie niet [een deel van het proces](#) de beschikking over

deze categorieën, terwijl de eerste codeur dit wel had. [Zoals gezegd heeft er een tweede coderingsronde plaatsgevonden, waarbij dit probleem is verholpen en de Cohen's kappa als voldoende is beschouwd.](#)

Tabel 1. Uitkomsten toetsing Cohen's kappa op *standpunt*, *toon* en *argumentatie*. Beide coderingsrondes [zijn](#) weergegeven. [De waarde van de Cohen's kappa is weergegeven tussen de 0 en 1. Een waarde tussen 0.8 en 1 wordt gezien als hoge mate van overeenkomst.](#)

	Eerste coderingsronde	Tweede coderingsronde
Standpunt	.768	.875
Toon	.486	.949
Argumentatie	.771	.988

4.2 Beschrijvende statistieken

Algemeen

In totaal bevatte het corpus 540 gecodeerde berichten. Het corpus bestond uit 90 originele berichten en 450 reacties. De beschrijvende statistieken tonen nog geen verbanden tussen originele berichten en reacties en gaan dus over alle 540 berichten samen. Een volledig overzicht van de descriptieve statistieken is te vinden in bijlage 4.

Standpunt

Bij codering van het standpunt is ieder bericht gelabeld als voorstander, tegenstander of neutraal. De statistieken tonen dat verreweg de meeste berichten van tegenstanders in de casus waren (57,2%). Dit is ruim twee keer zoveel als standpunten van voorstanders (26,1%) en zelfs meer dan drie keer zoveel als neutrale standpunt (16,7%).

Toon

De toon van de berichtgeving werd gecodeerd als positief, negatief of neutraal. In totaal werd 67,8% van de berichten gecodeerd als negatief, wat ruim 3 keer zoveel is als berichten met een neutrale toon (20,2%). Verreweg de minste berichten hadden een positieve toon, namelijk 12%.

Argumentatie

In 33,7% van de gevallen werd *argumentatie op basis van voorbeelden* gebruikt, wat het meest gebruikte argumentatietype was. Ook is het aantal berichten waarin geen argumentatie van

toepassing was erg hoog, namelijk 30,7%. Dit betreft zowel berichten waarin daadwerkelijk geen argumentatie werd gebruikt als berichten die een ander type argument gebruikten dan de gekozen argumenttypen voor dit onderzoek, zoals [“Hier ben ik het niet mee eens” \(stelling zonder argument\)](#), [“Dit mag niet gebeuren in Nederland” \(argumentatie op basis van normen en waarden\)](#) of [“Wil je dan dat iedereen zonder vaccinatie opgesloten moet worden?!” \(op basis van dilemma, namelijk het één of het andere kiezen\)](#). Argumentatie op basis van voorspelling (3,7%), autoriteit (6,9%), belediging (10,6%) en speculatie (14,4%) werden beduidend minder gebruikt.

Politieke voorkeur

De politieke voorkeur van de Twittergebruikers is gecodeerd als links, rechts of mensen die hun voorkeur niet aangaven. Veel mensen houden hun politieke voorkeur namelijk voor zichzelf, namelijk 80,2%. Verder is het percentage mensen met een rechtse voorkeur (19,8%) beduidend hoger dan mensen met een linkse politieke voorkeur (7,2%).

Emoji's

Het gebruik van emoji's in de bio van de gebruikers werd binair gecodeerd. In de lijn van de statistieken omtrent de politieke voorkeur, is ook bij het gebruik van emoji's het percentage mensen dat er gebruik van maakt klein, namelijk 15,7%.

4.3 Toetsing hypothesen

Deze paragraaf gaat in op de toetsing van de gestelde hypothesen in het theoretisch kader. Daarnaast komen er andere analyses aan bod en wordt een overzicht van alle significanties gegeven, die samen bijdragen aan een antwoord op de vraag hoe gepolariseerde debatten vormkrijgen op sociale media.

4.3.1 Argumentatie

De toetsing omtrent de argumentatie in de originele berichten en de reacties was van toepassing op hypothesen 1a en 1b.

One sample T-test

Ter berekening van de significantie van het gebruik van argumentatietypen, is een grenswaarde van .1667 aangehouden. .1667 is hier een afgeleide van 16,67%, wat 100% gedeeld door het aantal argumentatietypen ($N = 6$) betreft. Aan de hand van deze waarde is per argumentatietype een *One sample t-test* uitgevoerd. [Aangezien SPSS kijkt naar percentages van het totaal, is](#)

gekozen voor de grenswaarde van een zesde van 100% en niet op basis van frequenties. De *One sample t-test* toets toont aan, aan de hand van significantie, in hoeverre het gebruik van het argumentatietype in originele berichten verschilt van de verwachting op basis van toeval.

Originele berichten

Uit de *one sample t-test* van het gebruik van argumentatietypen in originele berichten, bleken alle zes argumentatietypen significant verschilden van de waarde die op basis van toeval verwacht werd, zoals te zien in tabel 2. Alle argumentatietypen hadden een *df*-waarde van 89. De *df*-waarde, die het aantal vrijheidsgraden betreft, is berekend door de steekproefomvang ($n = 90$) – 1 te doen.

heeft opmaak toegepast: Lettertype: Cursief

heeft opmaak toegepast: Lettertype: Cursief

De resultaten laten zien dat in de meeste gevallen niet gecodeerde argumentatie werd gebruikt (38,9%). Argumentatie op basis van voorbeelden werd significant vaker gebruikt dan op grond van toeval is verwacht, namelijk in 33,3% van de gevallen.

Men lijkt het originele bericht vaak te baseren op de eigen ervaringen in de fysieke wereld, die weer gebruikt worden als voorbeeld ter argumentatie. Ook het percentage berichten waarin geen gebruik wordt gemaakt van argumentatie, is erg hoog. Het kan zijn dat in het originele bericht een stelling wordt beschreven, waarop reacties volgen. In de stelling hoeft niet per definitie een gecodeerd argumentatietype gebruikt te worden.

Tabel 2. Uitkomsten *t*-toets van argumentatietypen in originele berichten ($n = 90$), welke gecodeerd zijn als argumentatie op basis van voorspelling, voorbeelden, autoriteit, belediging, speculatie of N.V.T. Weergeven met de frequentie, het percentage, de uitkomst van de *t*-test en de bijbehorende *p*-waarde.

	Frequentie	Percentage	<i>t</i> -test	<i>p</i> -waarde
Voorspelling	3	3	-9,25	< .001
Voorbeeld	30	33	3,92	< .001
Autoriteit	8	9	-4,58	< .001
Belediging	9	10	4,30	< .001
Speculatie	5	6	-2,58	.012
N.V.T.	35	39	-3,78	< .001
Totaal	90	100		

Reacties

Uit de *one sample t-test* van het gebruik van argumentatietypen in originele berichten, bleken 5 van de 6 argumentatietypen significant te verschillen van de waarde die op basis van toeval verwacht werd, zoals te zien in tabel 3. Alle argumentatietypen hadden een *df*-waarde van 449. De *df*-waarde, die het aantal vrijheidsgraden betreft, is berekend door de steekproefomvang ($n = 450$) – 1 te doen.

Uit de resultaten bleek dat argumentatie op basis van voorbeelden significant het vaakst gebruikt wordt in de reacties, namelijk in 33,6% van de gevallen. Argumentatie op basis van voorspelling werd echter significant het minst gebruikt (3,8%).

Tabel 3. Uitkomsten *t*-toets van argumentatietypen in reacties ($n = 450$), welke gecodeerd zijn als argumentatie op basis van voorspelling, voorbeelden, autoriteit, belediging, speculatie of N.V.T. Weergeven met de frequentie, het percentage,

[de uitkomst van de t-test en de bijbehorende p-waarde.](#)

	Frequentie	Percentage	t-test	p-waarde
Voorspelling	17	4	-15,32	< .001
Voorbeeld	151	34	8,16	< .001
Autoriteit	29	6	-7,70	< .001
Belediging	73	16	-4,33	< .001
Speculatie	48	11	1,01	.286
N.V.T.	132	29	7,72	< .001
Totaal	450	100		

4.3.2 Toon

Reacties

De toetsing van de *toon* in de reacties is van toepassing op hypothese 2a.

Ter berekening van de significantie van de *toon* in de reacties, is een grenswaarde van .33 aangehouden. .033 is hier een afgeleide van 33,3%, wat 100% gedeeld door het aantal schalen van deze variabele ($N = 3$) betreft. Aan de hand van deze waarde is een *one sample t-test* uitgevoerd. [Aangezien SPSS kijkt naar percentages van het totaal, is gekozen voor de grenswaarde van een derde van 100% en niet op basis van frequenties. De one sample t-test](#) toets toont aan, aan de hand van significantie, in hoeverre de *toon* in reacties [verschilt van de verwachting op basis van toeval.](#)

heeft opmaak toegepast: Lettertype: Cursief

Uit de *one sample t-test* van de *toon* in de reacties, bleken de positieve, negatieve en neutrale reacties [bleek dat alle soorten reacties significant afwijken van de gestelde grenswaarde](#), zoals te zien is in tabel 4. Allen hadden een *df*-waarde van 449. [De df-waarde, die het aantal vrijheidsgraden betreft, is berekend door de steekproefomvang \(\$n = 450\$ \) - 1 te doen.](#)

Uit de resultaten blijkt dat de negatieve reacties (69,8%) significant vaker voorkomen dan positieve of neutrale reactie. Positieve reacties (11.6%) komen verreweg het minst voor. de negatieve *toon* overheerst duidelijk in de reacties.

Tabel 4. [Uitkomsten t-toets van de toon van reacties \(\$n = 450\$ \), welke gecodeerd is als positief, negatief of neutraal. Weergegeven met de frequentie, het percentage, de](#)

uitkomst van de t-test en de bijbehorende p-waarde.

	Frequentie	Percentage	t-test	p-waarde
Positief	54	12	-13,44	< .001
Negatief	314	70	18,71	< .001
Neutraal	84	19	-10,39	< .001
Totaal	450	100		

Toon origineel en toon reacties

De toetsing van *toon* in het originele bericht en *toon* in de reactie is van toepassing op hypothese 2b.

Uit de χ^2 -toets tussen de toon van de originele tweet en de toon van de reactie, bleek geen significant verband te bestaan ($\chi^2(4, 450) = 4.63, p = .328$).

Originele berichten met een positieve toon ontvingen de meeste negatieve reacties (69,2%), gevolgd door neutrale reacties (16,9%) en positieve reacties (13,8%). Originele berichten met een negatieve toon werden het vaakst negatief beantwoord (72,3%), gevolgd door neutrale reacties (16,2%) en positieve reacties (11,5%). Tot slot leverden berichten met een neutrale toon vaak negatieve reacties op (64,8%), gevolgd door neutrale (24,8%) en negatieve reacties (10,4%). Zowel berichten met een positieve als negatieve toon ontvingen dus overwegend negatieve reacties. [Zie ook tabel 5. Doorgaans worden niet significante resultaten niet getoond. Echter, omdat de hypothese stelt dat er geen verband is tussen de variabelen, wordt in dit geval een uitzondering gemaakt.](#)

Ook de individuele casussen omtrent Vera Bergkamp ($\chi^2(4, 150) = 2.17, p = .704$), het coronatoegangsbewijs ($\chi^2(4, 150) = 5.42, p = .247$) en het leenstelsel ($\chi^2(4, 150) = 1.25, p = .869$) bleken geen significante verbanden te bevatten.

[Tussen](#) de toon van het originele bericht en de reactie blijkt geen samenhang, wat in lijn is met hypothese 2b.

[Tabel 5. Uitkomsten Chi-kwadraattoets tussen de toon in het originele bericht \(verticaal\) en in de reacties \(horizontaal\). De toon is gecodeerd als positief, negatief of neutraal. Op de eerste rij van iedere kolom is de frequentie te lezen en op de tweede rij het percentage van het totaal aantal berichten. De superscripten bij de frequenties \(^a, ^b en ^c\) per rij geven aan of de waarden significant van elkaar](#)

verschillen. Waarden met overeenkomstige superscripten verschillen niet significant van elkaar.

heeft opmaak toegepast: Lettertype: (Standaard)
Times New Roman, 12 pt

		Reactie			
		Positief	Negatief	Neutraal	Totaal
Origineel	Positief	9 ^a	45 ^a	11 ^a	65
	Negatief	14	69	17	100
	Neutraal	30 ^a	188 ^a	42 ^a	260
	Totaal	12	72	16	100
	Positief	13 ^a	81 ^a	31 ^a	125
	Negatief	10	65	25	100
	Neutraal	52	314	84	450
	Totaal	14	58	28	100

4.3.3 Standpunt

Met opmaak: Afstand Voor: 12 pt

Algemeen

De toetsing tussen *standpunt* in het originele bericht en *standpunt* in de reacties zijn van toepassing op hypothese 3a en 3b.

Uit de χ^2 -toets tussen het standpunt van de originele tweet en het standpunt van de reactie, bleek een significant verband te bestaan ($\chi^2(4, 450) = 117.96, p < .001$).

In 49% van de gevallen werd een voorstander ook beantwoord door een voorstander. Deze reactie komt significant vaker voor dan reacties van tegenstanders, namelijk 29%. Een neutrale reactie op een standpunt van een voorstander komt significant minder vaak voor dan de andere reacties, namelijk 21,9% (zie tabel 6).

Bij originele berichten van een tegenstander, komt een reactie van een tegenstander (78%), significant vaker voor dan reacties van voorstanders of neutralen. Mensen met een neutraal standpunt worden in de meeste gevallen beantwoord door een reactie van een tegenstander of neutraal persoon, in respectievelijk 40% en 37,8% van de gevallen (zie ook tabel 5).

Het lijkt erop dat mensen voornamelijk reageren op gelijkgestemden in de discussie. Mensen zijn op zoek naar bevestiging van hun eigen standpunten en die bevestiging vinden ze bij mensen die het met hen eens zijn.

Tabel 6. Uitkomsten Chi-kwadraattoets tussen standpunt in het originele bericht (verticaal) en in de reacties (horizontaal). Het standpunt is gecodeerd als voor, tegen of neutraal. Op de eerste rij van iedere kolom is de frequentie te lezen en op de tweede rij het percentage van het totaal aantal berichten. De superscripten bij de frequenties (^a, ^b en ^c) per rij geven aan of de waarden significant van elkaar verschillen. Waarden met overeenkomstige superscripten verschillen niet significant van elkaar.

		Reactie			
		Voor	Tegen	Neutraal	Totaal
Origineel	Voor	76 ^a	45 ^b	34 ^c	155
		49	29	22	100
	Tegen	25 ^a	195 ^b	30 ^a	250
		10	78	12	100
Neutraal		10 ^{a,b}	18 ^b	17 ^a	45
		22	40	38	100
Totaal		111	258	81	450
		25	57	18	100

Standpunt Origineel * Standpunt Reactie

			Standpunt Reactie			
			Voor	Tegen	Neutraal	Totaal
Standpunt Origineel	Voor	Count	76a	45b	34c	155
		%	49,0	29,0	22,0	100
	Tegen	Count	25a	195b	30a	250
		%	10,0	78,0	12,0	100
	Neutraal	Count	10a,b	18b	17a	45
		%	22,2	40,0	37,8	100
Totaal	Count	111	258	81	450	
	%	24,7	57,3	18,0	100	

Voorstanders vonden dat Vera Bergkamp haar werk goed deed. Tegenstanders vonden dat Vera Bergkamp haar werk niet goed deed. Uit de χ^2 -toets tussen het standpunt van de originele tweet en het standpunt van de reactie in deze casus, bleek een significant verband te bestaan ($\chi^2(4, 150) = 13.45, p = .009$).

Echter, de assumptie van de Chi-kwadraattoets dat minder dan 20% van de gevulde cellen een waarde mag hebben van 5 of lager, werd in deze toetsing geschonden. Daarom is een Fisher's Exact Test uitgevoerd, welke aangaf dat er een significant verband bestaat ($\chi^2(4, 150) = 12.92, p = .006$). Op deze manier kunnen gegronde uitspraken worden gedaan over de resultaten.

Voorstanders werden significant vaker beantwoord door tegenstanders (50%) dan door een neutrale reactie (30%). In 20% van de gevallen was de reactie ook van een voorstander, maar dit verschilde niet van de reacties van tegenstanders of neutrale reacties. Een tegenstander in het debat werd significant vaker beantwoord door een tegenstander (84,2%) dan door reacties die 'voor' (6,7%) of 'neutraal' (9,2%) waren. Tot slot resulteerden neutrale standpunten niet in significante verschillen in de reacties (zie ook tabel 7).

Tegenstanders van Vera Bergkamp lijken de overhand te hebben in deze discussie. Zij willen een verandering en laten dit duidelijker blijken. De mensen die vinden dat Vera Bergkamp goed werk levert, en dus dat alles moet blijven zoals het is, lijken geen noodzaak te zien om te reageren.

Tabel 7. Uitkomsten Chi-kwadraattoets tussen *standpunt* in het originele bericht (verticaal) en in de reacties (horizontaal) bij casus 1 ($n = 150$). Het standpunt is gecodeerd als voor, tegen of neutraal. Op de eerste rij van iedere kolom is de frequentie te lezen en op de tweede rij het percentage van het totaal aantal berichten. De superscripten bij de frequentie (^a, ^b en ^c) per rij geven aan of de waarden significant van elkaar verschillen. Waarden met overeenkomstige superscripten verschillen niet significant van elkaar.

		Reactie			Totaal
		Voor	Tegen	Neutraal	
Origineel	Voor	4 ^{a,b}	10 ^b	6 ^a	20
	Tegen	20	50	30	100

<u>Tegen</u>	<u>8^a</u>	<u>101^b</u>	<u>11^a</u>	<u>120</u>
	<u>7</u>	<u>84</u>	<u>9</u>	<u>100</u>
<u>Neutraal</u>	<u>2^a</u>	<u>7^a</u>	<u>1^a</u>	<u>10</u>
	<u>22</u>	<u>40</u>	<u>38</u>	<u>100</u>
<u>Totaal</u>	<u>14</u>	<u>118</u>	<u>18</u>	<u>150</u>
	<u>9</u>	<u>79</u>	<u>12</u>	<u>100</u>

Standpunt Origineel * Standpunt Reactie

			<i>Standpunt Reactie</i>			
			Voor	Tegen	Neutraal	Totaal
<i>Standpunt Origineel</i>	Voor	Count	4a,b	10b	6a	20
		%	20,0	50,0	30,0	100
	Tegen	Count	8a	101b	11a	120
		%	6,7	84,2	9,2	100
	Neutraal	Count	2a	7a	1a	10
		%	20,0	70,0	10,0	100
Totaal		Count	14	118	18	150
		%	9,3	78,7	12,0	100

heeft opmaak toegepast: Lettertype: (Standaard)
+Hoofdttekst (Calibri), 11 pt, Cursief

Met opmaak: Standaard, Links, Inspringing: Links: 0
cm, Eerste regel: 0 cm, Afstand Na: 0 pt, Regelfafstand:
enkel, Niet bij volgende alinea houden

Casus 2: Coronatoegangsbewijs

In deze casus zijn voorstanders aangemerkt als pro gebruik van het coronatoegangsbewijs en tegenstanders tegen het gebruik van het bewijs. Uit de χ^2 -toets tussen het standpunt van de originele tweet en het standpunt van de reactie in deze casus, bleek een significant verband te bestaan ($\chi^2(4, 150) = 12.03, p = .017$).

Echter, wederom werd de assumptie van de Chi-kwadraattoets dat minder dan 20% van de gevulde cellen een waarde mag hebben van 5 of lager, in deze toetsing geschonden. Daarom is een Fisher's Exact Test uitgevoerd, welke ook aangaf dat er een significant verband bestaat ($\chi^2(4, 150) = 10,36, p = .021$). Op deze manier kunnen gegronde uitspraken worden gedaan over de resultaten.

Op het standpunt van voorstanders werden geen significante verschillen gevonden in de aard van de reacties. Standpunten van tegenstanders werden significant vaker beantwoord met een reactie van een tegenstander (72,5%) dan een neutrale reactie (14,2%). In 13,3% van de

gevallen was de reactie van een voorstander, maar dit leverde geen significant significantie op. Tot slot werden neutrale reacties net zo vaak beantwoord met reacties door tegenstanders als door neutralen, namelijk 46,7%. Een reactie van een voorstander werd slechts in 6,7% van de gevallen gegeven en bleek ook niet significant te verschillen (zie ook tabel 8).

In lijn met casus 1, hebben de tegenstanders ook in casus 2 het hoogste woord. Zij willen wederom een verandering en laten zich het meest gelden in de discussie. Mensen die de verandering niet nodig vinden, lijken de noodzaak niet te zien om de discussie aan te gaan en de huidige situatie te verdedigen.

Tabel 8. Uitkomsten Chi-kwadraattoets tussen *standpunt* in het originele bericht (verticaal) en in de reacties (horizontaal) bij casus 2 ($n = 150$). Het standpunt is gecodeerd als voor, tegen of neutraal. Op de eerste rij van iedere kolom is de frequentie te lezen en op de tweede rij het percentage van het totaal aantal berichten. De superscripten bij de frequentie (^a, ^b en ^c) per rij geven aan of de waarden significant van elkaar verschillen. Waarden met overeenkomstige superscripten verschillen niet significant van elkaar.

		Reactie			
		Voor	Tegen	Neutraal	Totaal
<u>Origineel</u>	<u>Voor</u>	<u>4^a</u>	<u>8^a</u>	<u>3^a</u>	<u>15</u>
		<u>27</u>	<u>53</u>	<u>20</u>	<u>100</u>
	<u>Tegen</u>	<u>16^{a,b}</u>	<u>87^b</u>	<u>17^a</u>	<u>120</u>
		<u>13</u>	<u>73</u>	<u>14</u>	<u>100</u>
	<u>Neutraal</u>	<u>1^{a,b}</u>	<u>7^b</u>	<u>7^a</u>	<u>15</u>
		<u>7</u>	<u>47</u>	<u>47</u>	<u>100</u>
	<u>Totaal</u>	<u>21</u>	<u>102</u>	<u>27</u>	<u>150</u>
		<u>14</u>	<u>68</u>	<u>18</u>	<u>100</u>

heeft opmaak toegepast: Superscript

heeft opmaak toegepast: Superscript

Casus 3: Leenstelsel

Voorstanders zijn in deze casus voor volledige compensatie van studenten. Tegenstanders vinden de huidige situatie goed of zijn tegen compensatie van studenten. Uit de χ^2 -toets tussen het standpunt van de originele tweet en het standpunt van de reactie in deze, bleek een significant verband te bestaan ($\chi^2(4, 150) = 17.81, p = .001$).

Voorstanders werden significant vaker beantwoord met een reactie van een voorstander (56,7%) dan door tegenstanders (22,5%) of neutrale mensen (20,8%). Tussen reacties van tegenstanders en neutrale mensen ontstonden geen significante verschillen (zie ook tabel 9). Op standpunten van tegenstanders kwamen significant meer reacties van tegenstanders (70%) dan van voorstanders (10%). 20% van de reacties was neutraal, maar dit leverde geen significante verschillen op. Tot slot werden bij neutrale mensen geen significante verschillen gevonden in de reacties.

Casus 3 laat zien dat mensen die een verandering willen het hoogste woord voeren.

Tabel 9. Uitkomsten Chi-kwadraattoets tussen standpunt in het originele bericht (verticaal) en in de reacties (horizontaal) bij casus 3 (n = 150). Het standpunt is gecodeerd als voor, tegen of neutraal. Op de eerste rij van iedere kolom is de frequentie te lezen en op de tweede rij het percentage van het totaal aantal berichten. De superscripten bij de frequentie (^a, ^b en ^c) per rij geven aan of de waarden significant van elkaar verschillen. Waarden met overeenkomstige superscripten verschillen niet significant van elkaar.

		Reactie			
		Voor	Tegen	Neutraal	Totaal
Origineel	Voor	<u>68^a</u>	<u>27^b</u>	<u>25^b</u>	<u>120</u>
	Tegen	<u>57</u>	<u>23</u>	<u>21</u>	<u>100</u>
	Neutraal	<u>1^a</u>	<u>7^b</u>	<u>2^{a,b}</u>	<u>10</u>
		<u>10</u>	<u>70</u>	<u>20</u>	<u>100</u>
		<u>7^a</u>	<u>4^a</u>	<u>9^a</u>	<u>20</u>
		<u>35</u>	<u>20</u>	<u>45</u>	<u>100</u>

heeft opmaak toegepast: Superscript

		<u>Totaal</u>	<u>76</u>	<u>38</u>	<u>36</u>	<u>150</u>
		<u>51</u>	<u>25</u>	<u>24</u>	<u>100</u>	
Standpunt Origineel * Standpunt Reactie						
		<i>Standpunt Reactie</i>				
			Voor	Tegen	Neutraal	Totaal
<i>Standpunt Origineel</i>	Voor	Count	68a	27b	25b	120
		%	56,7	22,5	20,8	100
	Tegen	Count	1a	7b	2a,b	10
		%	10,0	70,0	20	100
	Neutraal	Count	7a	4a	9a	20
		%	35,0	20,0	45,0	100
Totaal	Count	76	38	36	150	
	%	50,7	25,3	24,0	100	

4.3.4 Toon en Politieke voorkeur

Originele berichten

Uit de χ^2 -toets tussen de *toon* van de originele tweet en de *politieke voorkeur* van de persoon van de originele tweet, bleek een significant verband te bestaan ($\chi^2(4, 90) = 10,76, p = .029$).

Echter, de assumptie van de Chi-kwadraattoets dat minder dan 20% van de gevulde cellen een waarde mag hebben van 5 of lager, werd in deze toetsing geschonden. Daarom is een Fisher's Exact Test uitgevoerd, welke ook aangaf dat er een significant verband bestaat ($\chi^2(4, 90) = 9,43, p = .038$). Op deze manier kunnen gegronde uitspraken worden gedaan over de resultaten.

Het bleek dat op mensen met een linkse politieke voorkeur significant vaker een positieve toon aansloegen (37,5%) dan een negatieve toon (31,3%). Voor mensen met een rechtse politieke voorkeur of mensen die hun voorkeur niet aangaven, bleken geen significante verschillen te zijn gevonden. Wel is te zien dat mensen met een rechtse politieke voorkeur relatief vaker een negatieve toon aansloegen (69,2%) dan een positieve toon (0%). Daarnaast lieten de resultaten zien dat mensen die hun politieke voorkeur niet aangaven, ook relatief vaak een negatieve toon aansloegen (62,3%). Zie ook tabel [109](#).

De individuele casussen omtrent Vera Bergkamp ($\chi^2(4, 30) = 7,84, p = .098$), het coronatoegangsbewijs ($\chi^2(4, 30) = 2,08, p = .721$) en het leenstelsel ($\chi^2(4, 30) = 8.12, p = .087$) brachten geen significante verbanden op.

Tabel 10. Uitkomsten Chi-kwadraattoets tussen de politieke voorkeur (verticaal) en de toon (horizontaal) in het originele bericht (n = 90). Het standpunt is gecodeerd als voor, tegen of neutraal. Op de eerste rij van iedere kolom is de frequentie te lezen en op de tweede rij het percentage van het totaal aantal berichten. De superscripten bij de frequentie (^a, ^b en ^c) per rij geven aan of de waarden significant van elkaar verschillen. Waarden met overeenkomstige superscripten verschillen niet significant van elkaar.

		Toon			
		Positief	Negatief	Neutraal	Totaal
Politieke voorkeur	Links	6 ^a	5 ^b	5 ^{a,b}	16
		38	31	31	100
	Rechts	0 ^a	9 ^a	4 ^a	13
		0	69	31	100
	Gaf niet aan	7 ^a	38 ^a	16 ^a	61
		35	20	45	100
	Totaal	13	52	25	90
		14	58	28	100

heeft opmaak toegepast: Lettertype: Corsief

heeft opmaak toegepast: Lettertype: (Standaard) +Hoofdtekst (Calibri), 11 pt, Corsief

Met opmaak: Standaard, Links, Inspringing: Links: 0 cm, Eerste regel: 0 cm, Afstand Na: 0 pt, Regelaafstand: enkel, Niet bij volgende alinea houden

Reacties

Uit de χ^2 -toets tussen de *toon* van reactie en de *politieke voorkeur* van reageerder, bleek een significant verband te bestaan ($\chi^2(4, 450) = 11.02, p = .026$).

Wederom wordt de assumptie van de Chi-kwadraattoets dat minder dan 20% van de gevulde cellen een waarde mag hebben van 5 of lager, wordt in deze toetsing geschonden. Ter bevestiging van de gevonden significante resultaten is daarom een Fisher's Exact Test uitgevoerd, welke ook aangaf dat er een significant verband bestaat ($\chi^2(4, 450) = 11.31, p = .019$). Op deze manier kunnen gegronde uitspraken worden gedaan over de resultaten.

[Kijkend naar de afzonderlijke politieke voorkeuren van de gebruikers](#), bleken [er](#) geen significante verschillen te ontstaan. De reden hiervoor kan zijn dat het gros van de mensen geen politieke kleur bekende, waardoor de resultaten van mensen die hun voorkeur wel aangaven, niet in verhouding stond met de mensen die het niet aangaven.

Wel viel op uit de resultaten dat mensen met een rechtste politieke voorkeur vaker een negatieve toon aansloegen dan mensen met een linkse politieke voorkeur. Echter, de negatieve toon had bij de reactie bij iedereen de overhand, zowel bij mensen met een linkse (56,5%) als rechtse politieke voorkeur (87%) als bij de mensen die hun voorkeur niet aangaven (68,1%). [Zie ook tabel 11.](#)

De individuele casussen omtrent Vera Bergkamp ($\chi^2(4, 150) = 4,40, p = .355$), het coronatoegangsbewijs ($\chi^2(4, 150) = 3,23, p = .519$) en het leenstelsel ($\chi^2(4, 150) = 3,80, p = .434$) brachten geen significante verbanden op.

Kijkend naar de resultaten uit zowel de originele berichten als de reacties, blijkt dat rechtse mensen relatief vaker een negatieve toon aanslaan dan mensen met een linkse politieke voorkeur. Het is niet per definitie zo dan mensen met een linkse politieke voorkeur altijd positief zijn, maar zij lijken wel een stuk minder negatief dan mensen met een rechtse politieke voorkeur.

Tabel 11. [Uitkomsten Chi-kwadraattoets tussen de politieke voorkeur \(verticaal\) en de toon \(horizontaal\) in de reacties \(n = 450\). Het standpunt is gecodeerd als voor, tegen of neutraal. Op de eerste rij van iedere kolom is de frequentie te lezen en op de tweede rij het percentage van het totaal aantal berichten. De superscripten bij de frequentie \(^a, ^b en ^c\) per rij geven aan of de waarden significant van elkaar](#)

verschillen. Waarden met overeenkomstige superscripten verschillen niet significant van elkaar.

		<u>Toon</u>			
		<u>Positief</u>	<u>Negatief</u>	<u>Neutraal</u>	<u>Totaal</u>
<u>Politieke voorkeur</u>	<u>Links</u>	<u>5^a</u>	<u>13^a</u>	<u>5^a</u>	<u>23</u>
		<u>22</u>	<u>57</u>	<u>22</u>	<u>100</u>
	<u>Rechts</u>	<u>2^a</u>	<u>47^a</u>	<u>5^a</u>	<u>54</u>
		<u>4</u>	<u>87</u>	<u>9</u>	<u>100</u>
	<u>Gaf niet aan</u>	<u>45^a</u>	<u>254^a</u>	<u>74^a</u>	<u>373</u>
		<u>12</u>	<u>68</u>	<u>20</u>	<u>100</u>
	<u>Totaal</u>	<u>52</u>	<u>314</u>	<u>84</u>	<u>450</u>
		<u>14</u>	<u>58</u>	<u>28</u>	<u>100</u>

Uitkomsten algemene Chi kwadraattoets tussen de *politieke voorkeur* in de reacties en de *toon* in de reacties. Zowel de aantallen (*count*) als het percentage (%) weergegeven.

Politieke voorkeur Reactie * Toon Reactie

			<i>Toon Reactie</i>			
			Positief	Negatief	Neutraal	Totaal
Politieke voorkeur	Links	Count	5a	13a	5a	23
		%	21,7	56,5	21,7	100,0
Reactie	Rechts	Count	2a	47a	5a	54
		%	3,7	87,0	9,3	100,0
	Gaf niet aan	Count	45a	254a	74a	373
		%	12,1	68,1	19,8	100,0
Totaal		Count	52	314	84	450
		%	11,6	69,8	18,7	100,0

Met opmaak: Bijschrift, Uitvullen, Inspringing: Links: 0 cm, Verkeerd-om: 2,5 cm, Afstand Na: 8 pt, Bij volgende alinea houden

4.3.5 Samenvatting toetsing hypothesen

In tabel 12 is een overzicht te zien van de significantie van de Chi-kwadraattoetsen die uitgevoerd zijn ten aanzien van de toetsing van de hypothesen. Uit de resultaten bleken significantie verschillen te zijn ontstaan bij de algemene toetsing van hypothese 1, 3 en 4. Echter, enkel bij hypothese 3 zijn ook significante verschillen gevonden bij alle individuele casussen.

Tabel 12. Samenvatting significantietoetsingen van de hypothesen, zowel de algemene toetsen als per casus. [Per hypothese is aangegeven welke variabelen met deze hypothese gemoeid zijn.](#)

Hypothese	Variabele	Overall	Casus 1	Casus 2	Casus 3
1	Argumentatie O	Significant	-	-	-
	Argumentatie R	Significant	-	-	-
2	Toon O-R	Niet	Niet	Niet	Niet
		significant	significant	significant	significant
3	Standpunt O-R	Significant	Significant	Significant	Significant
4	PV-Toon O	Significant*	Niet	Niet	Niet
			significant	significant	significant
	PV-Toon R	Significant*	Niet	Niet	Niet
			significant	significant	significant

heeft opmaak toegepast: Lettertype: Niet cursief

heeft opmaak toegepast: Lettertype: Niet Vet

heeft opmaak toegepast: Lettertype: Niet Vet

heeft opmaak toegepast: Lettertype: Niet Vet

heeft opmaak toegepast: Lettertype: Niet Vet

* Significant bevonden na Fisher's Exact Test, in verband met schending assumpties van de Chi-kwadraattoets

5. Conclusies en discussie

Hoofdstuk 5 bespreekt, aan de hand van de gestelde hypothesen, de conclusies over de resultaten. In paragraaf 5.1 tot en met 5.4 wordt beoordeeld of de gestelde hypothesen verworpen of aangenomen kunnen worden en wordt per hypothese besproken hoe deze bijdraagt aan de volgende hoofdvraag: hoe krijgen gepolariseerde debatten op sociale media vorm en hoe komen identiteiten op sociale media hierin tot uiting? In paragraaf 5.5 wordt getracht een definitief antwoord te geven op de hoofdvraag. Soms wordt hierbij alvast verwezen naar de mogelijke achterliggende verklaringen voor de resultaten, welke uitgebreid in paragraaf 5.6 aan bod komen.

5.1 Argumentatie

Deze paragraaf geeft antwoord op de volgende onderzoeksvraag: in hoeverre gebruiken mensen argumentatie in het oorspronkelijke bericht en in de reactie op dat bericht?

Hypothese 1a stelde dat argumentatie op basis van voorbeelden en op basis van voorspellingen het meest gebruikt werden in oorspronkelijke berichten.

De *t*-toets toonde significante resultaten voor het gebruik van argumentatie in oorspronkelijke berichten. Deze liet zien dat argumentatie op basis van voorbeelden het vaakst gebruikt werd namelijk in 33,3% van de gevallen, wat significant meer is dan de ingestelde grenswaarde. Echter, het gebruik van argumentatie op basis van voorspelling werd het minst gebruikt (3,3%). Dit resultaat was beduidend minder dan de grenswaarde, wat betekent dat het gebruik is gebaseerd op toeval. Hypothese 1a kan dus deels worden aangenomen.

Hypothese 1b stelde dat argumentatie op basis voorbeelden en op basis van autoriteit het meest gebruikt werden in reacties.

De *t*-toets ondervond ook hier significante resultaten en toonde dat argumentatie op basis van voorbeelden inderdaad het meest gebruikt werd in de reacties, namelijk in 33,6% van de gevallen, wat significant meer is dan de aangehouden grenswaarde. Echter, argumentatie op basis van autoriteit werd zeer weinig gebruikt (6,4%). Hypothese 1b kan dus deels worden aangenomen.

Antwoord op de hoofdvraag

De verklaring voor het bijdragen van het gebruik van argumentatie aan polarisatie op sociale media lijkt voor een groot deel te liggen in het ontbreken van argumentatie in de berichtgeving en de hoge mate van beledigend taalgebruik of speculatie. In de originele berichten betrof dit 54,5% van de gevallen en in de reacties 56,2%. Het lijkt erop dat mensen gezonde en gegronde discussies met elkaar uit de weg gaan. In plaats daarvan wordt oordelend of kwetsend gesproken over mensen met een andere mening. Het vermijden van toenadering en afkraken van elkaars mening leidt tot een tweedeling in debatten op sociale media, wat uiteindelijk een polariserend effect heeft. Het ontbreken van beargumenteerde discussies draagt dus bij aan de vorming van gepolariseerde debatten op sociale media.

5.2 Toon van de berichtgeving

Deze paragraaf trekt een conclusie over de volgende onderzoeksvraag: wat is de relatie tussen de toon van het oorspronkelijke bericht en de toon van de reactie op dat bericht?

Hypothese 2a stelde dat meer negatieve reacties zouden zijn op de oorspronkelijke berichten dan positieve reacties. Oftewel, dat de negativiteit zou overheersen.

De t-toets omtrent de toon van de reacties wees inderdaad uit dat verreweg de meeste reacties van negatieve aard waren, namelijk in 69,8% van de gevallen. Dit is een groot verschil met positieve (11,6%) en neutrale reacties (18,7%). Hypothese 2a kan dus worden bevestigd.

Hypothese 2b stelde dat er geen verband zou zijn tussen de toon in het oorspronkelijke bericht en de toon in de reactie. De toon van de reactie zou dus niet afhankelijk zijn van de toon van het oorspronkelijke bericht.

De uitkomsten van de Chi-kwadraattoets lieten inderdaad zien dat er geen verband was tussen de toon in het oorspronkelijke bericht en in de reactie ($p = .328$). Dat betekent dat hypothese 2b kan worden bevestigd.

Antwoord op de hoofdvraag

De overwegend negatieve toon van de berichtgeving draagt bij aan de vorming van gepolariseerde debatten op sociale media. Met name mensen die verandering willen verenigen zich, middels social identification in de Social Identity Theory (Tajfel et al., 1979), en bevestigen elkaar in de negatieve gedachten. Deze hebben vervolgens de overhand op sociale media. Zij staan niet open voor andere gedachten en de vermijding wint het van discussies. Verder lijken andere moderatoren van invloed te zijn op de toon van de berichtgeving, zoals

heeft opmaak toegepast: Niet Markeren

herkenning en betrokkenheid bij het onderwerp. Deze worden verder besproken in de discussieparagraaf.

5.3 Standpunt

Deze paragraaf geeft antwoord op de volgende onderzoeksvraag: wat is de relatie tussen het standpunt in het oorspronkelijke bericht en het standpunt in de reactie op dat bericht?

Hypothese 3a stelde dat oorspronkelijke berichten van voorstanders vaker beantwoord zouden worden door tegenstanders dan door voorstanders.

De Chi-kwadraattoets toonde significante resultaten. Echter, het bleek dat voorstanders voornamelijk op voorstanders reageerden, dus op gelijkgestemden. 49% van de reacties kwam van voorstanders, terwijl slechts 29% van de reacties van tegenstanders was. Men lijkt dus niet de confrontatie aan te gaan met mensen met een ander standpunt, maar juist op zoek te gaan naar gelijkgestemden. Door deze resultaten kan hypothese 3a niet worden bevestigd.

Hypothese 3b stelde dat oorspronkelijke berichten van tegenstanders vaker beantwoord zouden worden door voorstanders dan door tegenstanders.

Net als bij hypothese 3a bleek dat het gros van de reacties van mensen met hetzelfde standpunt kwam, namelijk 78%. Reacties van voorstanders bedroeg slechts 10% van alle reacties. Ook in dit geval lijken mensen op zoek te zijn naar gelijkgestemden in plaats van dat zij in discussie gaan met mensen met een ander standpunt. Hypothese 3b kan dus ook niet bevestigd worden.

De Chi-kwadraattoetsen omtrent de standpunten leverden ook bij de drie individuele casussen significante resultaten op. Onderstaand een korte toetsing van de hypothesen 3a en 3b op deze casussen.

Casus 1

De casus rondom het functioneren van Tweede Kamervoorzitter Vera Bergkamp leverde bij voorstanders voornamelijk reacties op van tegenstanders, geheel in lijn met de gestelde hypothese 3a.

Bij tegenstanders kwamen de reacties voornamelijk van tegenstanders, dus van gelijkgestemden. hypothese 3b kan dus niet bevestigd worden.

Casus 2

De casus omtrent het coronatoegangsbewijs leverde bij de voorstanders geen significante verschillen op, dus hypothese 3a kan niet worden bevestigd.

Bij tegenstanders kwamen de reacties voornamelijk van tegenstanders, dus van gelijkgestemden. Hypothese 3b kan dus niet worden bevestigd.

Casus 3

In de casus over de compensatie van studenten bleek in beide gevallen, dus zowel bij voorstanders en tegenstanders dat zij het vaakst werden beantwoord door gelijkgestemden. Hypothesen 3a en 3b kunnen voor casus 3 dus niet bevestigd worden.

Ook uit de individuele casussen blijkt dat gelijkgestemden elkaar sneller opzoeken dan dat zij de discussie aangaan met mensen met een andere mening.

Antwoord op hoofdvraag

Gepolariseerde debatten op sociale media krijgen voornamelijk vorm doordat mensen met hetzelfde standpunt elkaar opzoeken in de zoektocht naar bevestiging en niet doordat er discussies tussen mensen met verschillende standpunten worden gevoerd. De vorming van filter bubbles lijkt te bestaan, maar het maximaliseren van tegenstellingen, zoals de Social Identity Theory (Tajfel et al., 1979) beschrijft, niet.

5.4 Politieke voorkeur en toon

Deze paragraaf beantwoordt de volgende onderzoeksvraag: wat is de relatie tussen de politieke voorkeur van zowel de oorspronkelijke berichtschrijver en de reageerder en de toon van de berichtgeving?

Hypothese 4a stelde dat in oorspronkelijke berichten mensen met een rechtse politieke voorkeur vaker een negatieve toon aanslaan dan mensen met een linkse politieke voorkeur.

De Chi-kwadraattoets tussen de politieke voorkeur en de toon van de berichtgeving toonde significante resultaten, waarbij duidelijk werd dat mensen met een rechtse politieke voorkeur inderdaad vaker een negatieve toon aanslaan (69,2% van de gevallen) dan mensen met een linkse politieke voorkeur (31,3% van de gevallen)

De resultaten tonen dus dat mensen met een rechtse politieke voorkeur vaker een negatieve toon aanslaan dan met een linkse politieke voorkeur, waardoor hypothese 4a bevestigd kan worden.

Hypothese 4b stelde dat in de reacties mensen met een rechtse politieke voorkeur vaker een negatieve toon aanslaan dan mensen met een linkse politieke voorkeur.

De Chi-kwadraattoets in het algemeen toonde significante resultaten. Deze lieten zien dat mensen met een rechtse politieke voorkeur (87%) in hun berichten vaker een negatieve toon aansloegen dan mensen met een linkse politieke voorkeur (56%). Echter, door het grote aantal mensen dat hun politieke voorkeur niet aangaf, waren de verschillen tussen mensen met een linkse en rechtse politieke voorkeur niet significant. Hypothese 4b kan bevestigd worden.

Antwoord op de hoofdvraag

De vraag hoe identiteiten tot uiting komen op sociale media in gepolariseerde debatten, lijkt twee antwoorden te hebben. Ten eerste ligt het antwoord in dit onderzoek vooral in de anonimiteit die heerst rondom accounts. De anonimiteit waarin men kan bewegen op sociale media kan ertoe leiden dat men steeds verder durft te gaan in bewoordingen of onbeleefd gedrag, waardoor groepen steeds verder van elkaar komen te staan.

Kijkend naar de mensen die hun politieke voorkeur wél aangaven, was in dit onderzoek te zien dat mensen met een gelijke politieke voorkeur vaker op elkaar reageren dan op mensen met een andere politieke voorkeur. In de Social Identity Theory (Tajfel et al., 1979) wordt dit aangemerkt als social identification. Gelijkgestemden zoeken elkaar op, waarbij zij zich afkeren van andere meningen en een eigen groep vormen. Hierdoor ontstaat een tweedeling in het debat, wat wederom een van de kernpunten van polarisatie is.

5.5 Beantwoording hoofdvraag

Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van de volgende hoofdvraag: hoe krijgen gepolariseerde debatten op sociale media vorm en hoe komen identiteiten op sociale media hierin tot uiting?

Gepolariseerde debatten op sociale media lijken vooral vorm te krijgen doordat mensen met hetzelfde standpunt elkaar opzoeken. In plaats van dat twee groepen de confrontatie met elkaar aangaan en tegenstellingen maximaliseren, lijken zij elkaar juist te ontwijken. Er worden gesloten groepen gecreëerd, waarbij mensen met dezelfde mening elkaar bevestigen in hun overtuigingen en waarbij weinig contact gemaakt wordt met de andere groep, die een ander standpunt heeft. Dit wordt versterkt door het negatieve sentiment dat overheerst wanneer mensen met verschillende standpunten wél met elkaar in contact komen op sociale media. Het negatieve taalgebruik ten opzichte van elkaar en de lage mate van inhoudelijke,

beargumenteerde discussievoering lijkt bij te dragen aan het ontwijken van mensen met een andere mening.

De identiteit van sociale mediagebruikers komt weinig terug in gepolariseerde debatten. Men is erg terughoudend in het prijsgeven van persoonlijke gegevens en politieke voorkeuren. Deze anonimiteit kan juist de reden zijn voor de grote hoeveelheid negatief taalgebruik op sociale media, wat het voeren van gegronde en beargumenteerde discussies niet bevordert.

5.6 Discussie

Deze paragraaf bespreekt achterliggende verklaringen omtrent de resultaten van de analyse.

5.6.1 Argumentatie

De hypothesen omtrent het argumentatiegebruik konden deels bevestigd worden. Argumentatie op basis van voorbeelden werd, in lijn met de hypothesen, vaak gebruikt. Echter, argumentatie op basis van voorspelling en autoriteit juist niet.

Kwetsende en beledigende teksten

Een opvallend resultaat uit het onderzoek is het hoge aantal berichten waarin geen gebruik gemaakt wordt van argumentatie of waarin enkel beledigd wordt. Dit oversteeg zelfs vaak het gebruik van argumentatie op basis van voorbeelden, zoals de hypothesen stelden. Met name in de casussen omtrent Vera Bergkamp en het coronatoegangsbewijs was dit het geval. Dit is wellicht de verklaren door de hoge mate van betrokkenheid bij de casussen. Bij casus 1 en 2 is een groter gedeelte van de maatschappij betrokken dan bij casus 3, waarbij vaak enkel (oud-)studenten en ouders bij betrokken zijn. Sanders et al. (2021) toonden in een onderzoek dat de grofheid groter wordt naarmate het maatschappelijk belang groeit. Dit fenomeen zou zich in dit onderzoek ook af kunnen spelen. Vervolgens heeft dit zijn weerslag op het gebruik van argumentatie in berichten.

Kijkend naar de persoonlijke kant van dit onderwerp, zouden beledigende teksten voort kunnen komen uit onwetendheid, angst voor het onbekende of frustraties. Al deze aspecten lijken van toepassing op de casussen in dit onderzoek. Zo leverde corona veel onwetendheid op bij mensen, waren mensen bang voor wat de toekomst zou brengen en zorgden de maatregelen voor veel frustratie in de maatschappij. De twijfel die dit met zich meebrengt kan leiden tot kwetsende berichtgeving. Dit zou in een vervolgonderzoek onderzocht kunnen worden.

De anonimiteit op sociale media zou een derde verklaring kunnen zijn voor de hoge mate van kwetsende berichtgeving. De impact van anonimiteit wordt later in de discussie besproken.

5.6.2 Toon van de berichtgeving

De resultaten laten zien dat negativiteit de boventoon voert in de berichtgeving op sociale media. Ook werd duidelijk dat er geen verband bestond tussen de toon in het oorspronkelijke bericht en de reactie. De negativiteit lijkt er dus altijd te zijn. De negatieve toon van berichten nodigt niet uit tot het voeren van een debat, maar lijkt juist vaker tot het vermijden of afkraken van elkaars berichten, wat een polariserend effect heeft.

Verklaringen voor de negatieve toon

Een opvallend resultaat was het verschil tussen negativiteit en positieve en neutrale berichten in casus 1 en 2 ten opzichte van casus 3. In casus 1 en 2 was het aantal negatief gecodeerde vele malen hoger dan in casus 3, waar de resultaten meer gespreid waren. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat casus 1 en 2 een ‘gezicht’ hadden. Casus 1 over het functioneren van Tweede Kamervoorzitter Vera Bergkamp en casus 2, waarin Mark Rutte, Hugo de Jonge en andere OMT-leden veel geziene figuren waren, wekten wellicht veel meer herkenning op bij mensen dan casus 3 omtrent het leenstelsel. Bij het leenstelsel gaat het meer om een systeem dan om specifieke personen die het beleid uitvoeren.

Een andere verklaring voor het verschil tussen de casussen zou wederom kunnen zijn dat bij casus 1 en 2 een veel groter deel van de bevolking persoonlijke belangen heeft dan bij casus 3. Zo is de politiek en het coronabeleid voor een groter deel van de maatschappij relevant dan het leenstelsel in casus 3, waar vaak enkel (oud-)studenten en ouders bij betrokken zijn. Deze gedachten wordt bevestigd in eerdere conversatieanalyses van onder andere Kliger-Vilenchik (2020), Sanders (2021) en collega’s. Ook zij stelden dat wanneer de maatschappelijke gebeurtenissen en impact groter worden, ook de negativiteit in steeds heftigere vormen de toeneemt. Dat lijkt in het huidige onderzoek ook het geval.

Mensen willen verandering, rechts negatiever dan links

De resultaten laten zien dat de negatieve toon voornamelijk wordt aangeslagen door mensen die veranderingen willen zien in de casussen. De gedachte is dat zij ontevreden zijn over de huidige situatie en daarom al negatiever gestemd zijn. Dit gold voor alle casussen. Het onderzoek bevestigt daarmee de gedachten van Rooduijn en collega’s (2017) in een eerder onderzoek. Zij stelden dat mensen die verandering willen zien, zich significant vaker negatief

uitlieten dan mensen die het eens waren met de huidige gang van zaken in de politiek. Hierdoor zien zij een hogere noodzaak om te reageren, omdat zij het gevoel hebben dat zij niet gehoord worden. De ontevredenheid en het gevoel van niet gehoord worden samen, kan leiden tot het overschot aan negatieve berichtgeving. Met name in de casussen rondom Vera Bergkamp en het coronatoegangsbewijs zijn voornamelijk mensen met een rechtste politieke voorkeur degenen die verandering willen zien en die zich doorgaans negatief uitlaten. Omtrent de afschaffing van het leenstelsel ligt de verdeling tussen links en rechts genuanceerder, maar is ook te zien dat mensen met een rechtste politieke voorkeur vaker de negatieve toon aanslaan dan mensen met een linkse politieke voorkeur.

Social Identity Theory

Omtrent de toon van de berichtgeving wordt het idee van social identification uit de Social Identity Theory (Tajfel et al., 1979) duidelijk. De theorie stelt dat mensen met hetzelfde gedachtengoed elkaar opzoeken en zich als gevolg hiervan ook naar datzelfde gedachtengoed gaan gedragen. Die gedragingen komen terug in de toon van de berichtgeving. Mensen die veranderingen willen zien hebben elkaar gevonden op sociale media en bevestigen elkaars standpunten. Vervolgens conformeren zij zich aan elkaars gedrag in de vorm van een negatieve intonatie. Dezelfde groepen tonen volgens de theorie vaak hetzelfde gedrag. De resultaten uit dit onderzoek tonen dat de overwegende negativiteit wellicht een gevolg kan zijn is van de werking van de Social Identity Theory (Tajfel et al., 1979). Op de vraag waarom de vervolgstap uit het model, social comparison, niet plaatsvindt in het onderzoek, worden antwoorden gezocht in de komende paragrafen.

5.6.3 Standpunt

In tegenstelling tot de hypothesen lijken mensen met hetzelfde standpunt elkaar op te zoeken in discussies en reageren zij significant minder op mensen met een ander standpunt. De gedachte was dat mensen heftige discussies met elkaar aangingen op sociale media, waarin de tegenstellingen ten opzichte van anderen vergroot zouden worden.

Opzoeken van gelijkgestemden

In het huidige onderzoek lijkt het dus dat mensen zich verenigen met gelijkgestemden en zich afzonderen van andere meningen, waardoor zij sociale bubbels creëren. Dit is in lijn met de theorie van Flaxman et al. (2016) omtrent het ontstaan van filter bubbles. Zij stellen dat mensen zich in de zoektocht naar bevestiging van hun eigen mening afzonderen van andere meningen,

waardoor zij als het ware in een bubbel komen te leven. Ook Sunstein (2013) stelt dat het gevaar van groepspolarisatie op sociale media erg groot is, doordat mensen elkaar opzoeken. Volgens de onderzoeker zorgt de geslotenheid en de anonimiteit op sociale media ervoor dat het gemiddelde oordeel van een groep na een gesprek op sociale media steeds extremer wordt. Deze onderzoeken en theorieën geven dus een verklaring voor de gevonden resultaten.

Social Identity Theory

Volgens de Social Identity Theory (Tajfel et al., 1979) vindt hier wederom social identification plaats. Men identificeert zich met mensen die hetzelfde gedachtegoed hebben, wat ook uit de resultaten blijkt. Dit onderzoek bevestigt dus de werking van het social identification-principe uit de Social Identity Theory (Tajfel et al., 1979) en lijkt de gevonden resultaten te verklaren. Echter, de volgende stap uit het model, social comparison, vindt niet plaats. Waar het model stelt dat in de volgende stap de verschillen tussen groepen gemaximaliseerd worden, blijft het in dit onderzoek voornamelijk bij het opzoeken van mensen met hetzelfde standpunt.

Anderzijds kan ook gesteld worden dat de neiging van het grote aantal mensen dat hun politieke voorkeur niet deelt, juist tegen de werking van de Social Identity Theory (Tajfel et al., 1979) ingaat. Volgens Dronkers [en](#) Ultee (1995) zegt de politieke voorkeur namelijk iets over het karakter en persoonlijke eigenschappen van een persoon. Waar de Social Identity Theory (Tajfel et al., 1979) stelt dat gelijkgestemden elkaar opzoeken, willen sommige mensen dit wellicht juist voorkomen en blijven op de vlakte, omdat zij bang zijn direct in een groep geplaatst te worden. Dit kan de reden zijn dat het gros van de mensen hun politieke voorkeur voor zichzelf houdt.

Waarom geen discussie (social comparison) op sociale media?

Ten eerste zou dit te verklaren zijn door het feit dat in dit onderzoek slechts is gekeken naar het originele bericht en per gebruiker slechts één reactie. Op deze wijze is het lastig om te onderzoeken of en welke discussie er op gang komt na het originele bericht. In die discussie zou dan pas de werking van social comparison te zien kunnen zijn. Om de werking van social comparison te onderzoeken, zou in een vervolgonderzoek de focus kunnen liggen op de discussies en gesprekken die volgen op een oorspronkelijk bericht. Dit zou, in de gedachten van het model, namelijk de plek moeten zijn waar tegenstellingen tussen groepen gemaximaliseerd worden. Er dient wellicht dus verder gekeken te worden dan de eerste paar reacties.

Een andere verklaring voor het ontbreken van social comparison kan zijn dat sociale mediaplatforms vrij gesloten zijn. Een gebruiker kan zelf aangeven waar hij of zij geïnteresseerd in is. Volgens de Social Identity Theory (Tajfel et al., 1979) zullen dit voornamelijk mensen zijn waar de gebruiker zich mee kan identificeren, dus gelijkgestemden. De focus ligt op het bevestigen van het eigen gedachtegoed en minder op het zien van andere meningen of gedachten. Het maximaliseren van tegenstelling ten opzichte van mensen met andere meningen vindt dus nauwelijks plaats, omdat gebruikers die andere meningen simpelweg te weinig te zien krijgen. Wanneer men met gelijkgestemden praat, lijkt de noodzaak kleiner om tegenstellingen te maximaliseren, omdat elkaar niet hoeft te overtuigen van het gelijk.

5.6.4 Identiteiten en politieke voorkeur

De identiteiten van mensen en hun politieke voorkeur in de gepolariseerde debatten worden in geringe mate geuit. In de casussen, die alle drie politiek geëngageerd waren, gaf ruim drie vierde van de mensen hun politieke voorkeur niet aan. Het lijkt er dus op dat gebruikers zich liever anoniem voortbewegen op sociale media. Deze anonimiteit zou een verklaring kunnen bieden voor het steeds heftiger voeren van online debatten.

Waarom is de politieke voorkeur vaak geheim?

Een mogelijke verklaring voor de geheimhouding van de politieke voorkeur kan zijn dat men bang is voor de gevolgen van de openbaring van deze informatie. Zo zou het blootgeven van de informatie gevolgen kunnen hebben voor de kansen van een persoon op de arbeidsmarkt. De politieke voorkeur zegt namelijk iets over het karakter en persoonlijke eigenschappen van een persoon (Dronkers & Ultee, 1995). Bij het tonen van de politieke voorkeur kan bijvoorbeeld een toekomstig werkgever al vooringenomen zijn over een sollicitant. Er bestaan namelijk tal van stereotypes omtrent politieke voorkeur en stemgedrag. Wellicht zijn mensen dus bang voor uitsluiting of om in een hokje geplaatst te worden door het tonen van de politieke voorkeur. Door het verbergen van de politieke voorkeur zouden mensen eventueel hun eigen toekomstkansen zo groot mogelijk houden.

Social Identity Theory

Hoewel veel mensen hun politieke voorkeur verborgen houden, tonen de resultaten ook dat mensen met dezelfde politieke voorkeur vaker op elkaar reageren dan op mensen met een andere politieke voorkeur. Hier wordt wederom de werking van het concept social identification

uit de Social Identity Theory (Tajfel et al., 1979) bevestigd, namelijk dat gelijkgestemden elkaar sneller opzoeken dan mensen met andere meningen of voorkeuren. Gelijkgestemden vormen vervolgens een sociale bubbel waarin zij zich afkeren van andere meningen, waardoor een tweedeling kan ontstaan in een maatschappelijk debat. De politieke voorkeur van mensen lijkt dus via social identification uit de Social Identity Theory (Tajfel et al., 1979) bij te dragen aan de vorming van polarisatie op sociale media.

Politieke voorkeur wél laten merken

Van de mensen die hun politieke voorkeur wél aangaven, bleken er duidelijke verschillen te zijn tussen de onderzochte casussen. Zo bleek dat bij de casus omtrent Vera Bergkamp vaker een politieke voorkeur gemeld werd dan bij de andere casussen.

Een verklaring voor het feit dat mensen hun politieke voorkeur in casus 1 en 2 meer laten blijken dan in casus 3, kan liggen in de betrokkenheid bij het onderwerp. In het corpus waren voorbeelden te zien van mensen die in hun bio stelden dat zij tegen het huidige (corona)beleid waren. Zij willen absoluut niet geassocieerd worden met het huidige beleid. De betrokkenheid bij de casus was blijkaar zo hoog dat men het nodig vindt om dit expliciet te vermelden. Wellicht lieten zij daarom weten in hun bio dat zij een andere politieke voorkeur hebben dan die van het huidige beleid.

Een andere verklaring voor de verschillen zou kunnen zijn dat casus 3 een stuk minder actueel is dan casus 1 en 2. Het leenstelsel is al in 2015 ingevoerd, terwijl casus 1 en 2 vanaf 2020 relevant zijn. Naarmate de tijd vorderde, leek de aandacht voor het leenstelsel te verminderen en daarmee de eventuele betrokkenheid ook. Dit zou tot slot wederom kunnen komen doordat casus 3 voor een kleiner deel van de maatschappij relevant is dan casus 1 en 2, zoals eerder besproken bij het gebruik van argumentatie en hangt ook samen met de betrokkenheid.

Rol van identiteiten in gepolariseerde debatten

Hoewel het niet gecodeerd is, bleek gedurende het onderzoek het aantal mensen dat persoonlijke informatie gaf op hun account erg klein. Zo hadden relatief weinig mensen een profielfoto waar zij zelf ook daadwerkelijk opstonden. Dit gold ook voor de gebruikersnaam die mensen aangaven. Hieruit kon zelden de echte naam van mensen herleid worden. Anonimiteit lijkt op sociale media dus een grote rol te spelen in online gepolariseerde debatten.

Online disinhibition effect

Een verklaring voor de anonimiteit op sociale media, in combinatie met de toenemende negatieve toon en kwetsende teksten in de berichtgeving, is wellicht te vinden in de *Online disinhibition effect-theory* (Suler, 2004). De onderzoeker benoemt de *disinhibition*, oftewel de ontremming, die men voelt bij online communiceren in vergelijking met persoonlijk communiceren. Men voelt zich op internet minder kwetsbaar en durft zich daardoor meer te uiten (Suler, 2004). De negatieve gevolgen van deze ontremming noemt Suler *toxic disinhibition*, oftewel vergiftigde ontremming. In dat geval leidt de online ontremming tot het gebruik van onbeleefd taalgebruik, boos zijn, bedreigen of kritiek uiten. Dit kan er vervolgens toe leiden dat mensen verder durven te gaan in hun berichtgeving, tegenstellingen kunnen [en](#) durven te vergroten en zo gepolariseerde debatten steeds heftiger gaan voeren.

5.6.5 Emoji's

Het gebruik van emoji's leverde onvoldoende resultaten op om een goede analyse uit te kunnen voeren. Het werd duidelijk dat men vrij weinig gebruik maakt van emoji's om de politieke voorkeur aan te geven. Dit gebeurde voornamelijk door middel van tekst.

Weinig gebruik emoji's

Wellicht is een verklaring voor het weinig gebruik van emoji's op Twitter dat men het gebruik ietwat kinderachtig vindt. An en collega's (2018) ontdekten in hun onderzoek namelijk dat er verschillen in leeftijd bestaat wat betreft emoji-gebruik. Volgens hen maken ouderen minder gebruik van emoji's dan jongeren. Aangezien de gemiddelde leeftijd van twittergebruikers de afgelopen jaren is gestegen, zou dat een afname kunnen betekenen van het gebruik van emoji's. Het zou kunnen zijn dat deze trend ook plaats heeft gevonden in de bio van gebruikers. Ouderen zouden eventueel liever gebruik maken van tekstuele beschrijvingen dan van emoji's, in tegenstelling tot jongeren.

Op de vraag hoe emoji's bijdragen aan de vorming van polarisatie, is geen duidelijk antwoord te geven na dit onderzoek. De resultaten tonen dat weinig mensen gebruik maken van emoji's om hun politieke voorkeur of identiteit kenbaar te maken. Een specifiek onderzoek naar emoji-gebruik op sociale media zou antwoorden kunnen geven op de rol van emoji's in gepolariseerde debatten.

6. [Beperkingen](#) en vervolgonderzoek

Dit hoofdstuk gaat in op de [beperkingen](#) die het huidige onderzoek bevatte.

Vervolgens wordt in paragraaf 6.2 een voorstel voor vervolgonderzoek gedaan.

6.1 Beperkingen

Een onderzoek naar drie verschillende casussen blijkt goed uitvoerbaar. Toch is er een aantal praktische zaken die verbeterd kunnen worden. Deze zaken zitten met name in de verschillen tussen de casussen.

Ten eerste kon het definiëren van het onderwerp en de groepen in de casussen beter. In het huidige onderzoek zijn deze groepen voor- en tegenstanders genoemd. Om groepen in een debat toch te definiëren op basis van hun standpunt, aangezien een gepolariseerd debat begint namelijk bij mensen die verschillende standpunten hebben, kan in een vervolgonderzoek beter onderscheid gemaakt worden tussen mensen die wél verandering willen en mensen die geen verandering willen. In casus 1 en 2 waren het namelijk tegenstanders die in de meerderheid waren, terwijl in casus 3 de voorstanders een veel groter aandeel hadden. Door de manier waarop de casussen gedefinieerd waren, gaven de resultaten soms een vertekend beeld. Hoewel er nog steeds duidelijke verschillen waren tussen de casussen, bleek dat in alle drie de casussen de mensen die wél verandering wilden de overhand te hebben. Een definiëring op deze basis zal in een vervolgonderzoek helpen om de resultaten gemakkelijker te interpreteren.

Ten tweede waren de onderwerpen van de drie casussen wellicht nog te verschillend van elkaar. Hoewel alle casussen politiek geëngageerd waren, bleken er toch nog grote verschillen te zijn die mogelijk van invloed zijn op de resultaten. Zo zijn betrokken groepen in de samenleving bij casus 1 en 2 veel groter dan bij casus 3. Daarnaast waren casus 1 en 2 veel actueler dan casus 3, wat ook zijn weerslag zou kunnen hebben op de betrokkenheid van mensen. Door de actualiteit van en betrokkenheid bij het onderwerp dichter bij elkaar te brengen, zijn alle casussen van dezelfde invloed op de resultaten.

Tot slot zou in een verder onderzoek het aantal onderzochte berichten verhoogd kunnen worden om aan de assumpties van de Chi-kwadraattoets te voldoen. Met name wanneer de toetsing van de individuele casussen plaatsvond kwam het regelmatig voor dat meer dan 20% van de cellen een waarde van 5 of minder bevatte, waardoor de assumpties van de toetsing geschonden werden. Een grotere groep berichten per casus zou dit probleem in de toekomst kunnen verhelpen en zorgen voor betrouwbaardere resultaten. Op deze manier kan nog steeds het eerdergenoemde levelprobleem ontstaan, maar de kans dat dit statisch ondervangen kan worden is groter wanneer het aantal berichten verhoogd wordt.

6.2 **Vervolgonderzoek**

De grootste bijdrage ten opzichte van het huidige onderzoek zou een dieper onderzoek naar de mensen achter de accounts in het gepolariseerde debat zijn. Het huidige onderzoek richtte zich op de daadwerkelijke berichten, maar een analyse omtrent de identiteit van gebruikers zou een mooie bijdrage kunnen leveren aan het herkennen van patronen in en het tegengaan van polarisatie op sociale media. Zo kan [onderzocht worden bij welke](#) maatschappelijke onderwerp mensen meer persoonlijke details tonen, met welke doelen zij gebruik maken van de online anonimiteit [en in hoeverre deze anonimiteit invloed heeft op het gebruik extreme bewoordingen, wat polarisatie inde hand werkt](#). De Online disinhibition effect-theory (Suler, 2004) zou een theoretisch frame kunnen vormen voor een vervolgonderzoek. [Door per maatschappelijk onderwerp verschillende mate van anonimiteit bij gebruikers te onderzoeken, kunnen patronen ontdekt worden in bijvoorbeeld de toon en bewoording van de berichtgeving](#).

Ook de vraag waar de hoge mate van belediging en kwetsende teksten op sociale media vandaan komen, zou een vraag zijn die verder onderzocht kan worden. Hierbij kan gekeken worden naar de invloed van verschillende factoren, zoals onwetendheid, angst of frustratie, op de mate van het gebruik van kwetsende berichtgeving. Het gebruik ervan is namelijk zo opvallend hoog, dat er wellicht andere verklaringen voor te vinden zijn.

Aangezien het huidige onderzoek onvoldoende antwoorden gaf over het gebruik van emoji's in de bio van de gebruiker, is dit een insteek die meegenomen kan worden in een vervolgonderzoek naar het ontstaan van identiteiten. Hierbij kan zowel het gebruik van emoji's in berichten als in de bio van de gebruiker onderzocht worden. Hierbij is het wel aan te raden om leeftijdscategorieën mee te nemen in het onderzoek, gezien de verschillen in het gebruik tussen jongeren en ouderen die An en collega's (2018) aantoonde.

Tot slot zou bij een replicatie van het huidige onderzoek de variabele *betrokkenheid bij het onderwerp* onderzocht kunnen worden. Het lijkt er namelijk sterk op dat deze variabele invloed heeft op de ontstane verschillen tussen de casussen. Hiervoor zal de onderzoeksopzet wellicht anders worden dan de huidige, aangezien *betrokkenheid* een vrij persoonlijke vraag is.

Referenties:

- Aarts, K, Kolk, H. van der & Rosema, M. (2007). Een verdeeld electoraat: De Tweede Kamerverkiezingen van 2006. *Spectrum*.
- An, J., Li, T., Teng, Y., & Zhang, P. (2018). Factors influencing emoji usage in smartphone mediated communications. *Transforming Digital Worlds* (pp. 423–428). Springer International. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-78105-1>
- Barisione, M., & Michailidou, A. (2017). *Social Media and European Politics* (Rethinking Power and Legitimacy in the Digital Era ed., Vol. 1). Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/978-1-137-59890-5>
- Cardenal, A. S., Aguilar-Paredes, C., Cristancho, C., & Majó-Vázquez, S. (2019). Echo chambers in online news consumption: Evidence from survey and navigation data in Spain. *European Journal of Communication*, 34(4), 360-376. <https://doi.org/10.1177/0267323119844409>
- Communicatie- en Informatiewetenschappen (CIW) (Red.). (2022, januari). *Vademecum rapporteren* (Vol. 2022). Radboud Universiteit.
- Delgado, R., & Stefancic, J. (2009). Four observations about hate speech. *Wake Forest Law Review*, 44, 353-370.
- Dronkers, J.A., & Ultee, W.C. (1995). "En wat doe jij?" Vragen over maatschappelijke gelaagdheid, hun kwantitatieve karakter en hun politieke belang.
- Facebook. (2021). Facebook reports first quarter 2021 results. Facebook Reports. *First Quarter 2021 Results*. geraadpleegd van <https://investor.fb.com/investor-news/press-release-details/2021/Facebook-Reports-First-Quarter-2021-Results/default.aspx>
- Flaxman, S., Goel, S., & Rao, J.M. (2016). Filter bubbles, echo chambers, and online news consumption. *Public Opinion Quarterly*, 80(1), 298–320. <https://doi.org/10.1093/poq/nfw006>
- González-Padilla, D. A., & Tortolero-Blanco, L. (2020). Social media influence in the COVID-19 Pandemic. *International Braz Journal*, 46(1), 120–124. <https://doi.org/10.1590/s1677-5538.ibju.2020.s121>
- Harder, R. A., Sevenans, J., & Van Aelst, P. (2018). Iets nieuws? De rol van online media in de verslaggeving over verkiezingen. *Mens en Maatschappij*, 93(2), 168-170.
- Hoeken, H., Hornikx, J.M.A., & Hustinx, L.G.M.M. (2012). *Overtuigende teksten: onderzoek en ontwerp* (2e editie). Coutinho.

heeft opmaak toegepast: Lettertype: Niet Cursief

heeft opmaak toegepast: Lettertype: Cursief

heeft opmaak toegepast: Lettertype: Niet Cursief

heeft opmaak toegepast: Lettertype: Cursief

Gewijzigde veldcode

Gewijzigde veldcode

Gewijzigde veldcode

Gewijzigde veldcode

Islam, G. (2014). Social identity theory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67, 741-763.

Kariryaa, A., Rundé, S., Heuer, H., Jungherr, A., & Schöning, J. (2020). The role of flag emoji in online political communication. *Social Science Computer Review*, 40(2), 367-387. <https://doi.org/10.1177/0894439320909085>

Gewijzigde veldcode

Kligler-Vilenchik, N., Baden, C., & Yarchi, M. (2020). Interpretative polarization across platforms: How political disagreement develops over time on Facebook, Twitter and WhatsApp. *Social Media + Society*, 6(3), 205630512094439. <https://doi.org/10.1177/2056305120944393>

Gewijzigde veldcode

Lipizzi, C., Dessavre, D. G., Iandoli, L., & Marquez, J. E. R. (2016). Social media conversation monitoring: visualize information contents of Twitter messages using conversational metrics. *Procedia Computer Science*, 80, 2216-2220. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2016.05.384>

Lunshof, K. (2003). *Van polderen tot polariseren*. Bert Bakker.

Määttä, S. K., Suomalainen, K., & Tuomarla, U. (2021). Everyday discourse as a space of citizenship: the linguistic construction of in-groups and out-groups in online discussion boards. *Citizenship Studies*, 25(6), 773-790. <https://doi.org/10.1080/13621025.2021.1968715>

Gewijzigde veldcode

McShane, L., Pancer, E., Poole, M., & Deng, Q. (2021). Emoji, playfulness, and brand engagement on Twitter. *Journal of Interactive Marketing*, 53, 96-110. <https://doi.org/10.1016/j.intmar.2020.06.002>

Gewijzigde veldcode

Meredith, J. (2019). Conversation analysis and online interaction. *Research on Language and Social Interaction*, 52(3), 241-256. <https://doi.org/10.1080/08351813.2019.1631040>

Gewijzigde veldcode

Neuendorf, K. A. (2017). *The Content Analysis Guidebook*. SAGE Publications.

Rekker, R. (2018). *De keuze van jongeren in de Tweede Kamerverkiezingen van 2017*. University of Amsterdam.

Rooduijn, M., Van der Brug, W., De Lange, S.L., & Parlevliet, J. (2017). Persuasive populism? Estimating the effect of populist messages on political cynicism. *Politics and Governance*, 5(4), 136-145. <https://doi.org/10.17645/pag.v5i4.1124>

Gewijzigde veldcode

Sanders, A. C., White, R. C., Severson, L. S., Ma, R., McQueen, R., Alcântara Paulo, H. C., Zhang, Y., Erickson, J. S., & Bennett, K. P. (2021). Unmasking the conversation on masks: Natural language processing for topical sentiment analysis of COVID-19 Twitter

discourse. *AMIA Joint Summits on Translational Science proceedings. AMIA Joint Summits on Translational Science, 2021*, 555–564.

Schellens, P. J., & De Jong, M. (2004). *Argumentation Schemes in Persuasive Brochures. Argumentation*, 18(3), 295–323. <https://doi.org/10.1023/b:argu.0000046707.68172.35>

Schellens, P. J., & Verhoeven, G. (1994). *Argument en tegenargument*. Martinus Nijhoff.

Soares, F. B., Recuero, R., & Zago, G. (2019). Asymmetric polarization on Twitter and the 2018 Brazilian presidential elections. *In Proceedings of the 10th international conference on social media and society*, 67-76. <https://doi.org/10.1145/3328529.3328546>

Suler, J. (2004). The online disinhibition effect. *Cyberpsychology & behavior*, 7(3), 321-326.

Sunstein C. R. (2013). *Republic.com 2.0*. Wolters Kluwer.

Tajfel, H., Turner, J. C., Austin, W. G., & Worchel, S. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. *Organizational identity: A reader*, 56(65), 9780203505984-16.

Van Bavel, J. J., Rathje, S., Harris, E., Robertson, C., & Sternisko, A. (2021). How social media shapes polarization. *Trends in Cognitive Sciences*, 25(11), 913–916. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2021.07.013>

Van Wonderen, R., van den Berg, G., Reches, L., & van Suylen, P. (2019). Jongeren en polarisatie. *Verkenning naar polarisatie waarbij jongeren zijn betrokken en gehanteerde werkwijzen om hier mee om te gaan*. Verwey-Jonker Instituut en Nederlands Jongereninstituut.

Webster, J. G. (2010). User information regimes: How social media shape patterns of consumption. *Northwestern University Law Review*, 104, 593-612.

Wieringa, M., de Winkel, T., & Lewis, C. (2017). *Wie is de waakhond op sociale media?* Utrecht Data School.

Williams, J. (2018). *Stand out of our light. Freedom and resistance in the attention economy*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781108453004>

Wojcik, S., Messing, S., Smith, A., Rainie, L., & Hitlin, P. (2018). *Bots in the Twittersphere*. Pew Research Centre

Gewijzigde veldcode

Gewijzigde veldcode

Gewijzigde veldcode

Bijlage 1: Argumenttypen (Schellens & Verhoeven, 1994)

Schellens en Verhoeven maken onderscheid tussen veertien argumentatietypen. In hun boek lichten ze ieder type toe middels een voorbeeld en evaluatievragen. In deze bijlage zijn de drie argumentatietypen die worden gecodeerd in het onderzoek stap voor stap toegelicht.

1. Argumentatie ter **voorspelling**

X leidt (over het algemeen) tot Y

X is het geval

Dus: (waarschijnlijk) Y

Evaluatievragen:

- Is oorzaak X in het algemeen voldoende om gevolg Y waarschijnlijk te achten?
- Zijn er in dit geval nog omstandigheden die de kans op Y verkleinen?

2. Argumentatie **op basis van voorbeelden**

In voorbeeld A1 is B het geval/ op zijn plaats

(In voorbeeld A2 etc. is B het geval /of: op zijn plaats)

Dus: in gevallen van A is B het geval/ op zijn plaats

Evaluatievragen:

- Zijn de voorbeelden typerend voor de klasse waarop de conclusie betrekking heeft?
- Zijn er tegenvoorbeelden die de conclusie ondergraven?
- Gaat de conclusie niet verder dan de voorbeelden rechtvaardigen?

3. Argumentatie **op basis van autoriteit**

Autoriteit A zegt X

Dus: X

Evaluatievragen:

- Is P in overeenstemming met andere uitspraken van dezelfde bron?
- Is P in overeenstemming met uitspraken van andere bronnen?
- Is A deskundig?
- Is A onbevooroordeeld?

Bijlage 2: Codeboek

Middels het onderstaande codeboek worden alle berichten individueel gecodeerd.

1. Argumentatie	3. Standpunt
<i>Argumentatietype</i>	1 = Voorstander
1 = Argumentatie ter voorspelling	2 = Tegenstander
2 = Argumentatie op basis van voorbeelden	3 = Neutraal
3 = Argumentatie op basis van autoriteit	
4 = Niet van toepassing	4. Politieke voorkeur
5 = Belediging	<i>Politiek spectrum</i>
6 = Speculatie	1 = Links
	2 = Rechts
2. Toon	3 = Midden
1 = Positief	4 = N.v.t.
2 = Negatief	
3 = Neutraal	<i>Emoji's?</i>
	1 = Ja
	2 = Nee

Bijlage 3: Instructie tweede codeur

Casus:

1. Vera Bergkamp Kamervoorzitter

Voorstander: Bergkamp doet haar werk goed, is een goede Kamervoorzitter, etc.

Tegenstander: Bergkamp doet haar werk niet goed, is een slechte Kamervoorzitter, moet weg, etc.

2. Invoering en gebruik Coronatoegangsbewijs/QR-code

Voorstander: pro gebruik toegangsbewijs

Tegenstander: toegangsbewijs moet niet ingevoerd/afgeschaft worden

3. Compensatie leenstelsel studenten

Voorstander: Volledige compensatie studenten, leenstelsel moet afgeschaft worden

Tegenstander: Huidige stelsel voldoet, geen (volledige) compensatie studenten

Standpunt t.o.v. de casus:

1. Voorstander
2. Tegenstander
3. Neutraal

Toon van het bericht: Het gaat dus enkel om de toon van het bericht en niet over de inhoud.

1. Positief
2. Negatief
3. Neutraal

Argumentatie:

1. O.b.v. voorspelling

Doorgaans is B het gevolg van A. A is het geval, dus dan zal B ook wel gebeuren. De voorspelling is hier dus gebaseerd op een aanleiding.

Vb. "In de vorige coronagolf gebeurde dit ook, dus ..."

2. O.b.v. voorbeelden / eigen ervaringen

Argumentatie aan de hand voorbeelden of argumentatie wordt door de schrijver juist naar zichzelf of zijn/haar eigen situatie toegetrokken

Vb. "In Engeland gebeurt dit ook ...", "Ik heb dit ook meegemaakt en toen ...", "Ik merk hier zelf helemaal niks van, dus ..."

3. O.b.v. autoriteit

Schrijver valt terug op uitspraken van een autoritair persoon

Vb. Tijdens de coronacrisis terugvallen op uitspraken van Diederik Gommers

4. N.v.t.

5. Belediging

Op de man/groep spelen, iemand/een groep de schuld geven, beledigen

6. Speculatie

In tegenstelling tot voorspelling is het geschetste toekomstbeeld nergens op gebaseerd en lijkt zomaar uit de lucht gegrepen

Bijlage 4: Overzicht beschrijvende statistieken

Standpunt		Toon		Argumentatie		Politieke voorkeur		Emoji's	
	Frequentie Percentage		Frequentie Percentage		Frequentie Percentage		Frequentie Percentage		Frequentie Percentage
Voorstander	141 26,1	Positief	65 12	Voorspelling	20 3,7	Links	39 7,2	Ja	85 15,7
Tegenstander	309 57,2	Negatief	366 67,8	Voorbeelden	182 33,7	Rechts	68 12,6	Nee	455 84,3
Neutraal	90 16,7	Neutraal	109 20,2	Autoriteit	37 6,9	Gaf niet aan	433 80,2	Totaal	540 100,0
Totaal	540 100,0	Totaal	540 100,0	Belediging	57 10,6	Totaal	540 100,0		
				Speculatie	78 14,4				
				NVT	166 30,7				
				Totaal	540 100,0				

Bijlage 5: Ethische verklaring

Checklist ETC-GW (versie 1.6, november 2020)

(in te leveren bij de eerste begeleider, samen met het onderzoeksvoorstel)

Naam: **Jorick Kok**

Studentnummer: **s1063648**

Titel van het scriptie-onderzoeksproject: **Wij tegen zij: de vorming van gepolariseerde debatten op sociale media**

Eerste begeleider en verantwoordelijke onderzoeker: **Mw. Van de Wijngaert**

Datum waarop de checklist is ingevuld: **22 juli 2022**

1. Is een zorginstelling bij het onderzoeksplan betrokken?

Toelichting: dit is het geval als één van de situaties a/b/c hierna van toepassing is op het voorgenomen onderzoek.

- A. één of meer medewerkers van een zorginstelling is bij het onderzoek betrokken als opdrachtgever of verrichter/uitvoerder
- B. het onderzoek vindt plaats binnen de muren van de zorginstelling, en dient naar de aard van het onderzoek normaliter niet buiten de muren van de zorginstelling plaats te vinden
- C. aan het onderzoek nemen patiënten/cliënten van de zorginstelling (in de hoedanigheid van behandeling) deel

Nee → doorgaan met vragenlijst

Ja → Heeft een Medisch-Ethische Toetsingscommissie geoordeeld dat het geplande onderzoek niet WMO-plichtig is?

Ja → doorgaan met vragenlijst

Nee → Deze aanvraag moet door een erkende Medisch-Ethische

Toetsingscommissie behandeld worden, bijvoorbeeld de [CMO Regio Arnhem Nijmegen](#) → einde checklist

2. Wensen subsidiegevers toetsing van het onderzoeksplan door een erkende Medisch-Ethische Toetsingscommissie?

Nee → doorgaan met vragenlijst

Ja → Deze aanvraag moet door een erkende Medisch-Ethische

Toetsingscommissie behandeld worden, bijvoorbeeld de [CMO Regio Arnhem Nijmegen](#) → einde checklist

3. Is er sprake van een [medisch-wetenschappelijk onderzoek dat mogelijk risico's met zich meebrengt](#) voor de deelnemende persoon?

Nee → doorgaan met vragenlijst

Ja → Deze aanvraag moet door een erkende Medisch-Ethische

Toetsingscommissie behandeld worden, bijvoorbeeld de [CMO Regio Arnhem Nijmegen](#) → einde checklist.

Standaard-onderzoeksmethode

4. Valt de methode van het beoogde onderzoek onder een van de [beschreven standaardonderzoeken](#) van de FdL of FFTR?

Ja → doorgaan met vragenlijst

Nee → toetsing noodzakelijk, einde checklist → raadpleeg de begeleidende en verantwoordelijke docent. Zie verder [toetsprocedure](#).

Deelnemende personen

5. Gaat het bij het voorgenomen onderzoek om een gezonde populatie?

Ja → doorgaan met vragenlijst

Nee → toetsing noodzakelijk, einde checklist → raadpleeg de begeleidende en verantwoordelijke docent. Zie verder [toetsprocedure](#).

6. Is er sprake van onderzoek bij minderjarigen (<16 jaar) of bij wilsonbekwamen? Ja

→ toetsing noodzakelijk, einde checklist → raadpleeg de begeleidende en verantwoordelijke docent. Zie verder [toetsprocedure](#).

Nee → doorgaan met vragenlijst

Aard van het onderzoek

7. Wordt er een methode gebruikt die het mogelijk maakt bij toeval een bevinding te doen waarvan de deelnemende persoon op de hoogte zou moeten worden gesteld? Ja → toetsing noodzakelijk, einde checklist → raadpleeg de begeleidende en verantwoordelijke docent. Zie verder [toetsprocedure](#).
- Nee → doorgaan met vragenlijst
8. Worden deelnemende personen aan handelingen onderworpen of worden aan de deelnemende personen bepaalde gedragswijzen opgelegd die ongerief kunnen inhouden? Ja → toetsing noodzakelijk, einde checklist → raadpleeg de begeleidende en verantwoordelijke docent. Zie verder [toetsprocedure](#).
- Nee → doorgaan met vragenlijst
9. Zijn de in te schatten risico's verbonden aan het onderzoek minimaal?
- Nee → toetsing noodzakelijk, einde checklist → raadpleeg de begeleidende en verantwoordelijke docent. Zie verder [toetsprocedure](#).
- Ja → doorgaan met vragenlijst
10. Wordt er een andere vergoeding geboden aan de deelnemende personen dan gebruikelijk?
- Ja → toetsing noodzakelijk, einde checklist → raadpleeg de begeleidende en verantwoordelijke docent. Zie verder [toetsprocedure](#).
- Nee → doorgaan met vragenlijst
11. Indien er [misleiding](#) plaatsvindt, voldoet de procedure dan aan de eisen zoals beschreven in het protocol van de ETC-GW?
- Nee → toetsing noodzakelijk, einde checklist → raadpleeg de begeleidende en verantwoordelijke docent. Zie verder [toetsprocedure](#).
- Ja → doorgaan met vragenlijst
12. Wordt voldaan aan de standaardregels in verband met [anonimiteit en privacy](#) zoals beschreven in het protocol van de ETC-GW?
- Nee → toetsing noodzakelijk, einde checklist → raadpleeg de begeleidende en verantwoordelijke docent. Zie verder [toetsprocedure](#).

Ja → doorgaan met vragenlijst

Afname van het onderzoek

13. Wordt het onderzoek bij een externe instelling (bijv. school, ziekenhuis) uitgevoerd?

Nee → doorgaan met vragenlijst

Ja → Heeft/krijgt u schriftelijke toestemming van deze instelling? Nee → toetsing noodzakelijk, einde checklist → raadpleeg de begeleidende en verantwoordelijke docent. Zie verder [toetsprocedure](#).

Ja → doorgaan met vragenlijst

14. Is er een aanspreekpunt waar deelnemende personen terecht kunnen met vragen over het onderzoek en worden zij hiervan op de hoogte gesteld?

Nee → toetsing noodzakelijk, einde checklist → raadpleeg de begeleidende en verantwoordelijke docent. Zie verder [toetsprocedure](#).

Ja → doorgaan met vragenlijst

15. Wordt aan deelnemende personen duidelijk waar klachten over deelname aan het onderzoek kunnen worden geuit en hoe deze behandeld zullen worden?

Nee → toetsing noodzakelijk, einde checklist → raadpleeg de begeleidende en verantwoordelijke docent. Zie verder [toetsprocedure](#).

Ja → doorgaan met vragenlijst

16. Zijn de deelnemende personen volledig vrij om deel te nemen aan het onderzoek, en om hiermee op elk moment te stoppen wanneer zij dat willen, om welke reden dan ook?

Nee → toetsing noodzakelijk, einde checklist → raadpleeg de begeleidende en verantwoordelijke docent. Zie verder [toetsprocedure](#).

Ja → doorgaan met vragenlijst

17. Worden deelnemende personen voorafgaand aan deelname voorgelicht over doel, aard en duur, risico's en bezwaren van de studie? (zie [toelichting over informatie en toestemming](#) en [voorbeelddocumenten](#))

Nee → toetsing noodzakelijk, einde checklist → raadpleeg de begeleidende en verantwoordelijke docent. Zie verder [toetsprocedure](#).

Ja → doorgaan met vragenlijst

18. Tekenende deelnemende personen en/of hun vertegenwoordigers voor toestemming deelname aan onderzoek? (zie [toelichting over informatie en toestemming](#) en [voorbeelddocumenten](#))

Nee → toetsing noodzakelijk, einde checklist → raadpleeg de begeleidende en verantwoordelijke docent. Zie verder [toetsprocedure](#).

Ja → **checklist afgerond**

Als u een goedkeuring van de ETC-GW nodig hebt wegens de vereiste van een tijdschriftredactie of een subsidieverstrekker, zult u ook de formele [toetsprocedure](#) van de ETC-GW moeten doorlopen.

Bijlage 5: Verklaring Geen Fraude en Plagiaat

Aan het einde van het traject dien je deze verklaring (ook te downloaden vanaf de STIP site) in te leveren bij de studentenadministratie tegelijk met de digitale versie van de scriptie.

Ondergetekende,

Jorick Kok, S1063648

masterstudent Communicatie- en Informatiewetenschappen aan de Letterenfaculteit van de Radboud Universiteit Nijmegen,

Communicatie en Beïnvloeding

verklaart dat deze scriptie volledig oorspronkelijk is en uitsluitend door hem/haarzelf geschreven is. Bij alle informatie en ideeën ontleend aan andere bronnen, heeft ondergetekende expliciet en in detail verwezen naar de vindplaatsen. De erin gepresenteerde onderzoeksgegevens zijn door ondergetekende zelf verzameld op de in de scriptie beschreven wijze.

Plaats + datum: **Stokkum, 16 augustus 2022**

Handtekening:

